

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Serisori nefrancați nu se
primesc. — Manuscripte nu se
returnează.
INERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anulări:
în Viena: M. Dukas, Heinrich
Belak, Rudolf Mosse, A. Oppelitz
Nachfolger; Anton Oppelitz, J.
Damasch, în Budapesta: A. V.
Goldberger, E. Klein, E. Wenzl; în
București: Agența Hoenig, Suc-
cursale de România; în Ham-
burg: Karoly & Leebmann.
Prețurile inserțiilor: o serie
garmond pe o colonă 6 or. și
80 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 8-a o
serie 10 or. senu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 46)

„Gazeta” ieșe în săptămână.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prezintă la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 89 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
său 15 bani. Atâtă abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 249. — Anul LVL

Brașov, Duminecă, 13 (25) Noemvre

1894.

Simțul de dreptate în comita- tul lui Tisza.

Oradea-mare, luna Noemvre 1894.

Generalul partidului liberal, d-lu Col. Tisza, în conferința clubului, precum amintesc diarele, între altele ar fi spus, „că or-ice guvern se va bucura, decât va găsi persoane apte între cetățenii de limba nemaghiară la ocuparea funcțiilor publice, cari se fiă deoparte fi credincioși ai naționalității lor, er de altă parte adeverați patrioți”.

Foile oradane au mai adaus, că Escel. Sa Tisza pentru adevărarea dizei sale, s'a provocat la exemplul comitatului său, unde (în luna Martie 1894) s'a ales de protonotar un Românu.

Este adevărat, că congregațiunea comitatensă bihoreană, în luna Martie l'a ales pe d-lu Ioan Popu cu aclamațiune (unanimitate de voturi) protonotar comitatensă. Cen'a d'isus în d-lu Tisza, nici foile oradane, pentru lămurirea publicului trebuie să spunem noi, că adevărat d-lu Ioan Popu servește comitatului cu diligența și inteligența sa, din anul 1872, a fost în mai multe rânduri trecut cu vederea, ba ignorat, și au fost aleși pe de-asprii alții, mai tineri atât în serviciu, cât și în etate, ba, putem afirma cu suferet curat, în ce privește capacitatea, hărnicia, inferior d'ensului și cu ocaziunea ultimă numai și numai din cauza naționalității sale, — căci capacitatea-i de tot era recunoscută — erau să lă pretezeze eră, precum o mărturisesc deputatul cercului Alesd, Ios. Telegdy (fostu Brachtfeld) în foisora d'iarului „Szabadság”.

În această foisora Telegdy publică mai multe schițe din viața fostului viceșpanu Andrei Beöthy; această omă populară și cu mare vadă înainte partidului liberal (partid, care domnesce în Biharia) vedend tendința omenilor, li-a d'is într'o con-

terință următoarele: „Ce voiți D-vostre? Ca Românii să se alipescă de noi, că se vedă respinși? Doriți dela ei frățietate, ce voi nu li-o dovediti? ș. a. eu pretind, ca d-lu Ioan Popu să fiă ales și încă în unanimitate; și când se va afla, că n'a meritat încrederea noastră, spendurați-lu, că și eu vă voi ajuta la tragerea funiei”. Autoritatea lui a impus și s'a făcut după cum a dorit; de-cumva însă acestu viceșpanu, ales și el la anul 1872 prin majoritatea voturilor românesce, nu pășia cu o astfel de energie, și în urma acestei înfruntări nu le era rușine obrazului să mai facă nedreptate, nici că era alesu Românul ca protonotar.

Nu o direcțiune guvernamentală și nu simțul comun de dreptate și frățietate alu partidei dominante a influențat d'era alegerea amintită de d-lu Tisza, cu care a voit să de o aureolă comitatului său, ci numai și numai autoritatea fostului viceșpanu, care a trebuit să aducă aminte de voturile românesce, dorind a le da Românilor, înainte de mörtea sa, o revanșă onestă.

După aceste, că se vedă onor. publicu ce simț de dreptate domnesce în comitatul d-lui Tisza, trebuie să amintim, că în anul 1872, când la reconstruirea comitatensă decideau voturile românesce, în urma pactului încheiat cu partida d-nului Beöthy, ni-s'au alesu 27 de oficianți români, și amă avut în comitat un număr respectabil de notari comunali români. Mereu, mereu însă acestu număr a scădut, în măsura, în care a crescutu șovinismul legănat de d-lu Tisza; în locul de unde eră un Românu, nu mai intra altu; încât astăzi amă ajunsu să avem un protonotar, un pretor (fisolgăbiru) și doi vice-pretori (solgăbiru) adevărat deregători în întregu comitatul, a căruia populațiune pe jumătate este română. Voru fi de ce an de când nu putem alege notari români în comune, afară de unul în cercul pre-

torelui român; toți fisolgăbirii unguri și-au datu parola lor patriotică, se nu mai pună în candidare indiviți români, și din acesta nici că facu secret; ba, precum am auditu, la intervenirea șpanului, ca să se respecte dorința alegătorilor, i-s'a datu răspuns din partea fisolgăbirilor, „că dreptul de candidare este datu lor prin lege; d'ensii cunosc impurările și omenii; ei sunt răspundători”.

Etă iubirea de dreptate, egalitate și frățietate în comitatul d-lui Tisza; etă bucuria de a aplica indiviți de naționalitate nemaghiară în oficii publice, și pentru comunele române!

D'era să mai ilustrăm cu dovești afirmațiunea noastră.

În anul 1883 membri români ai comitetului comitatensă, într'o conferință ținută ad hoc, au compus un memoriu pentru lămurirea situațiunei de atunci; acestu memoriu tipărit în sute de exemplare s'a împărțit tuturor membrilor congregațiunei, și factorilor politici, între cari și d-lu Col. Tisza; în memoriu erau ilustrate la er d'era ecizatantele contraste, ce esistau între cercurile de alegere unguresce și românesce; s'au arătat cu numele acele cercuri, în cari 120 de alegători unguri alegu 3 membri, er Românii cu 600—800 voturi totu trei membri; s'a arătat dispozițiunea împărțirii, a teritoriului, divisarea nenaturală a comunelor, cu trecerea prin alte cercuri la locul de alegere destinat lor etc. etc., din cari reiese, că tôte aceste sunt anume făcute pentru că poporul român se nu și pötă valida drepturile sale, în proporțiunea numărului său și că prin urmare este aruncat într'o sclăvie politică de rassă.

Întrebăm acum pe Escel. Sa d-lu Col. Tisza: grăit'a unu cuvântu cătră căpeteniile comitatului, seu mișcat'a și d-sa pentru delaturarea acestor ficțiuni și abnormi-

tăți politice, cari compromitu liberalismul d-nilor sale? Trebuie să credem că nu, căci decât grăia, cuvântul său era poruncă pentru mamelucii clicei sale, și lucrurile se îndreptau, ce nu s'a întâmplat, căci și aș stăm totu acolo unde amă fostu cu decime de ani mai înainte.

De aceea rugăm pe d-lu Tisza, ca atunci, când arată lumei lustrul banului său politic, să nu-i acopere partea aversă, cu coloritul opus.

Rotuna.

Tocmai înainte de încheierea foii, primirăm următorul Apel:

Cătră alegătorii români din Transilvania și Ungaria!

Prin ordinul presidial Nr. 321 dela 16 Iunie a. c., adresat comitetului suprem alu comitatului Sibiu și comunicat de acesta presidului partidului nostru național la 20 Iunie st. n. a. c., ministrul de interne a declarat de nelegală esistența și activitatea partidului național român și a interzis funcționarea mai departe a acestuia.

Tot-deodată însă ministrul a pus în vedere, că partidul își pöte continua activitatea în forma de reuniune, decât scopurile sale nu lovesc în legi, și decât conformându-se ordinațiunei ministeriale Nr. 1508—875 își va face statute și va solicita aprobarea lor dela ministrul de interne.

În această situațiune subscrișii ne-am însărcinat, în comună înțelegere, să cerem avisul poporului nostru asupra pașilor de făcut în urma stărilor de lucruri actuale.

Spre acestu sfirșitu convocăm pe alegătorii români la o adunare generală, care se va ține în Sibiu Mercuri în 16 (28) Noemvre a. c. și va delibera asupra constituiri partidului național din incidentul ordinațiunei ministeriale menționate.

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Emanciparea Țiganilor.

de G. Sion.

VI.

Intr'una din veri, boierul nostru venind la moșia, unde era aședată familia tatălui vieriței mele, a adunat totă numărăsa sa țigănice, bărbați și femei, dela prunc până la moșnegu, ca să o confrunteze cu catagrafia cea veche, să constate numărul morților și alu celor adăugți prin naceri.

După-ce a făcutu inspecțiunea minuțioasă a numeroșii sale turme, convingendu-se, că îmălțirea sa nu merge destul de repede, a găsit cu cale, ca să ia măsurile plausibile pentru acesta. De aceea imediat a și decretat, ca toți băieții dela șeispredece ani și fetele dela treispredece în sus să se căsătorască cât mai curend: fără a-i întreba, care s'a determinat, care pe cine să ia, și în Dumineca viitoare preoul dela biserică, după cidula boierescă,

(cum era legea pe atuncea) a celebrat repede peste cincideci de nunți țigănesce. Nu tocmai vesele erau acele nunți; unii din părinții tinerilor aveau pöte alte dorințe, d'era nu era ertat nimăru a arăta nemulțumire la ordinul boieresc, care trebuia numai decât să se execute; căci sbiciul și falanga *) aducea la supunere pe recalitranti.

Nu trebuie să credem, cu tôte aceste, că vre-unu sentimentu de rea voință seu de cupiditate îndemna pe boierii noștri la asemenea fapte, pe cari le considerăm, ca violente. Ei amândoi, și boierul și cucóna, aveau convicțiunea, că făceau o faptă umană prin acesta. Cucóna, bunăoră, credea că cea mai frumoasă și mai binecuvân-

*) Falanga era unu supliciu, care se administra adese-ori asupra Țiganilor mai cu semă. După-ce se lega mânilu pacientului, i-se legau picioarele de unu par, ale căruia extremități se ridicau în sus de doi omeni; apoi celu însărcinat cu execuțiunea bătea cu nule talpele nefericitelui, dând între ea lovituri câte deceta stăpanul. Bătaia a se prelunga une-ori până căd a carnea de la meș, și până ce l'șina bătutul!

tată de Dumneșeu misiune a unei femei era aceea, de-a face copii; așa d'era credea că cu câtu va contribui a se nasce mai mulți copii pe lume, cu atăta face o faptă bună. De aceea ea avea în mare stimă pe röbele, cari făceau copii mulți: pe acelea cari făceau șese copii le gratifica cu ajutoare anuale; er acelora, ce treceau peste numărul de șese, le da carte de ertare din robie. Apoi când i-se raporta, că o Țigană a născut, pune de boteza copilul cu cheltuiala ei și trimitea noulu născut pânză, ca să-i facă pelin, er mamei câte o haină seu o vișea.

Boierul pe de altă parte, în sentimentele lui de umanitate, n. se gândea, decât la binele negrei sale turme. Elu avea convicțiune, că emanciparea acestei rase de omeni, înainte de-a o prepara spre a-o face să scie cum să useze de libertate, n'ar fi decât o faptă pripită fără nici un rezultat uman. De aceea, pe când tinerimea entusiastă cerea, ca emanciparea să se facă cât mai curend pentru-ca să dispară rușinea ce o purta Românii cu mân-

ținerea sclăviei în secolul alu XIX-lea, elu, ca unu progresist moderat, propaga, printre rudele și amicii săi, ideea de-a da Țiganilor o educațiune preparatorie: a-i pune adevărat să învețe forțat câte-o meserie manuală, care ar fi folositore atât lor, ca să trăască, cât și populațiunilor rurale, căroră Țiganii atunci li-ar fi folositori.

Asemenea idei ajunseră a prinde rădăcină în țără. Tatăl meu, cu tötă strimtorarea de mijloce în care se afla pentru ca să pötă întâmpina necesitățile a doispredece copii, ce-i dedese ursita, totuși întreținea totdeuna câte patru — cinc băieți din țigănice, ce o avea la Iași pe lângă diferiți meșteri, pentru-ca să învețe câte o meserie öre-care. Grațiă acestei inițiative, luat de bătrânii noștri încă din timpul sclăviei, s'au perpetuat în unele familii de Țiganii unele meserii, fără de cari unanimitatea lor pöte ar fi astăzi vagabonși, fără căpătăiu, făcători de rele și periculoși societății.

Astfelu boierul nostru mai în fiă-

Facemă apelul la toți alegătorii români să se prezinte în numărul cât mai mare.

Sibiu, Noemvre 1894.

Dr. Aureliu Novac, Onoriu Tilea, Dr. George Popoviciu, D. Bălănescu, Petru Truția, Constantin Pălleu, Dr. Stefan C. Popu, Dr. Alexa Mănginea, Dr. V. Branice, Alexandru P. Popoviciu, V. Mangra, Dr. Petru Corneanu, Dionisiu Vajda, Teodor Panciovan, Dr. George Popa, Ioan Russu Șirianu, Ionu M. Roșiu, Dr. Petru Zepeniagă.

Din Oradea-mare am primit spre publicare următorul Apel:

M. O. Domnule! Recercați fiind din locuri competente, cu totă stîmă vă provocăm, să binevoiți necondiționat a participa la conferința națională, ce se va ține la 16/28 Noemvre Miercuri a. c. în Sibiu.

Tot-odată ești poftit a stărui din toate puterile, ca la această conferință să participez cât mai mulți dintre alegătorii români din comuna d-tale.

Plecarea va fi la 15/27 Noemvre (Marți) d. m. la 4 ore dela Oradea-mare.

Fiind firmi în credința, că d-voastră la totă casulă veți satisface acestei datorințe naționale, am rămas,

Oradea-mare, la 22 Nov. n. 1894

Cu totă stîmă:

Iustinu Ardeleanu, m. p. redactoru. Dr. Ioan Buna, m. p. avocat. Nicolau Diamandi, m. p. iero-diacon. Dr. Florian Duma, m. p. avocat. Dr. Coriolanu Papu, m. p. avocat. Iosifu Vulcanu, m. p. redactoru. Nicolau Zigre, m. p. avocat. Iosifu Romanu, m. p. avocat. Iosifu Erdelyi, m. p. avocat.

Crisă în Budapesta.

Suntă câte-va săptămâni, de când guvernul ungurescu a așternut monarchului spre sancționare proiectele de legi votate: despre căsătoria civilă obligatorie, despre matriculele de stat și despre religione copiilor.

Până astăzi însă Majestatea Sa nu a dat prealalta sancțiune acestor proiecte. Amânarea aceasta a adus pe guvernul Wekerle în mare încurcatură, căci el are lipsă de sancționare, ca să arate, că se bucură de încrederea Coronei.

Insu-și ministru-președinte Wekerle a declarat mai alaltăieri în dietă, că sancționarea se va da; d-er acum bate la ochi, că foia guvernului „Pester Lloyd” însă-și mărturisesc, că faima cumcă legile bisericesci politice au fost sancționate, nu e adevărată și că nici nu se așteptă ca ele să fi sancționate curând.

Acastă mărturisire „din parte competentă” dovedesce, că situațiunea guvernului față cu Corona este în momentul de față foarte încordată. Se asigură, că decă cabinetul Wekerle nu va dobândi sancțiunea până Duminecă, ministerul își va da erăș dimisiunea ca astă-veară. Se crede, că d-lu Wekerle vré să-și mai încerce încă-odată norocul, dându-și demisiunea tocmai acuma, când se desbate budgetul, și vré astfel să siléscă pe monarchu, ca să-lu țină și mai departe la cărmă.

Atătū foile din Pesta, câtū și cele din Viena dicu, că lucrurile mergu rău și că guvernul se află într'o mare crisă.

La această stare de lucruri au contributū mai multe întâmplări, precum: mișcarea în sinul catolicilor unguri contra legilor bisericesci, apoi călătoriile lui Kossuth și îngăduirea guvernului față cu el, scandalul dela Dobrițin și răspunsul ministrilor la interpelarea făcută în dietă asupra acestui scandalu.

Adunarea catolicilor dela Alba-regală a declarat războiu pe viață și pe mörte guvernului. Acolo s'a constituit o partidă catolică unghurescă cu program, care a băgat spaimă în cei dela putere, căci, dicu ei, acestu program primejduesce unitatea națiunei maghiare, introduce confesionalismul în luptele politice și ațită pottele naționalităților făcându-le ochi dulci. Adunarea numită a mai declarat, că nu doresce sancționarea legilor bisericesci și că chiar de voru fi sancționate, catolicii voru lupta cu toate mijlocele contra lor. Spaimă mare a cășunatū celorlū din tabăra lui Wekerle și faptul, că archiducele Iosifu „celū mai popularū în Ungaria”, a salutatu cu căldură adunarea dela Alba-regală printr'o telegramă și i-a doritū sporū în lucrare. Acesta se privește ca un semn, că cercurile curții nu-sū mulțumite cu politica guvernului.

Cum o să și fiă mulțamite, când vedū, ce se petrece în Ungaria cu demonstrațiile ce le arangăză Kossuth contra stărilor create de pactul dela 1867; cum o să și fiă mulțumite, când vedū, că persona monarchului insa-și este trasă în aceste demonstrații și că la Dobrițin este vătămăta insa-și Majestatea Sa într'unu modū ne mai pomenitū prin cântecul batjocoritorū dela 48 „Jai de hunczut a nemet”.

Indignarea, ce a produs'o acelu scandalu în cercurile din Viena, nici acum nu voescū să se domoléscă. Inverșunarea contra guvernului un-

ghurescu, care îngădue în tăcere agitațiile lui Kossuth, a mai crescut încă de când ministrii Hieronymi și Szilágyi au răspuns la interpelația, ce li-s'a făcutū în dietă, asupra scandalului din Dobrițin, așa că n'au desaprobatū cu nici unu cuvântū acțiunea lui Kossuth și întâmplarea scandalosă au înfățișat'o ca ceva neserios.

Vomū vedé acum, ce va mai fi.

Se dice, că partida guvernului e foarte opărită și deprimată. De-o camdată totul pare a atărna dela sancționarea legilor politice bisericesci. De nu va isbuti Wekerle să capete această sancționare, ministerul va trebui să se retragă și sperămū, că d-ora acum măcarū nu se va mai oferi lunei privelisea unui cabinetu-Wekerle în a treia ediția.

SCRIRILE ȚILEI.

— 12 (24) Noemvre.

Scandalul dela Dobrițin și urmările lui. Săptămăna acesta s'a întâmplat un mare scandalu în Dobrițin, locul unde Ludovicu Kossuth a proclamatū în anii revoluției detronarea cassei domitōre de Habsburg. Fiulū lui Kossuth, Franciscu, a mers și în orașul Dobrițin, unde Ungurii kossuthiști au datū în onōrea lui un banchetū. La banchetū acesta un popă calvinu a ridicatū un toastū pentru Majestatea Sa monarchul. Sfirșindu-se toastul, banda țigănescă a căntatū „Jai de hunczut a nemet”... căntare foarte vătămătore pentru monarch. Banchetiștii strigau „eljen” și aplaudau nebun, er țigani lăutari au mai căntatū câte-va căntece la adresa Nemților. Acestu mare scandalu s'a tractatū și în dietă, d-er ministrii unguresci, de tēma Kossuthiștilorū, au răspuns, că a fostū o glumă. Acuma se vestesce dintr'odată, că Franciscu Kossuth s'a bolnăvitū așa de rău, încătū nu-și mai pōte continua călătoriile prin țēră. Se asigură, că Franciscu Kossuth nu e bolnăvit, ci s'a făcutū numai bolnăvit, ca să nu mai umble prin țēră. Acesta se aduce în legătură cu scandalul dela Dobrițin și se sustine, că elū a fostū opritū de-a mai agita.

—o—

Persecuțiuni. În numărul 241 al „Tribunei” din Sibiu învătătorul român din Tălmăcelū, Teodoru Necșu, aduce la cunoștința următorele: Tocmai am primitū prin oficiul comunalū de aici o citațiune din partea judecătōriei cercuale din Sibiu pe ziua de 12 Decemvre n. 1894. La începutū nu șiamū, că ce va mai fi și acesta, d-er îndată ce am vedutū cōla de inmanare mi-am esplicatū lucrul. Anume: în cōla de inmanare se află citate pentru ziua susțisă dela aceeași judecătōria următorele: D-șōra Catinoș Simonescu, Flora Concița, Dorina Rațiu, Neti Roșca și d-na Emilia Rațiu; apoi d-nii: Ioanū Bunca, Teodoru Dobo, Teodoru Necșu, er pentru ziua de

11 Decemvre n. Ioanū Lucaciū (scriș ad literam din citațiune). Citațiunile pentru toți aceștia au venitū la of. comunalū din Tălmăcelū, punēndu-i pe toți ca locuitori de aici. Lucru seriosū acesta, căci afară de subscrisulū, nici unul din cei citați nu e din Tălmăcelū, ba nici nu se află ast felū de nume pe aici!!! Cetindū eu numărul 120 alū „Tribunei”, că domnișōrele române, cari cu ocaziunea venirii iubitorū noștri osândiți dela Clușiu la Sibiu — au purtatū tricolorulū nostru, — vorū fi date în judecată și de-ōre-ce în numita și mie mi-s'a întâmplatū o neplăcere cu domni cei cu pene în pălăria (gendarmii), cari zărindu-mi tricolorulū pe pieptū mi-l'au smulsū și aruncatū în tină, pe lângă aceea mai luāndu-mi și numele în scris, deducū, că numai acesta va fi cauza procesului acesta nou.

—o—

Clopotulū Regelui Carolū. În amintirea evenimentului familiarū imbucurătorū întâmplatū în castelul dela Sinaia, M. S. regele Carolū alū Romāniei a comandatū la turnătoria Grössner din Viena un clopotū frumosū. Clopotulū care căntăresce 3500 chilogrami și are tonulū „C”, va fi aședatū în noulū turnū alū castelului Peleşu. Pe o parte a clopotului se află o cruce, er pe cealaltă inscripția în limba română, că clopotulū s'a turnatū în amintirea țilei imbucurătore amintite. Clopotulū s'a espedatū deja în Romānia și în curēndū va fi ridicatū în turnū sub supravegherea șefului turnătōriei.

—o—

Parastasū pentru Stroescu. Măne, în 13 (25) Novembre, înainte amedii, se va serba la biserica din Grōveru (Brașov) un parastasū în amintirea regretatului binefăcētōru Mihailū Stroescu, er după amedii la orele 2 se vorū împărți ucenicilor romāni meseriași haine din fundațiunea întemeiată de acestu sufletū nobilū.

—o—

Moldovan Gergely cătră V. A. Urechia. Foile din Clușiu aducū scirea, că țilele acestea a apărutū o broșură de renegatulū Moldovan Gergely, care cuprinde 12 scrișorī deschise adresate venerabilului presidentū alū Ligei culturale române, profesorul V. A. Urechia. Scrișorile se ocupă cu Liga și activitatea ei și suntū scrise cu multă lipsă de adevărū și în spiritū dușmănosū Romānilorū. Atătū amintimū de-o camdată despre cea mai nouă dovadă de slugărniciă a renegatului din Clușiu.

—o—

Cancelarulū germanū, unū Francesū! Fōia parisiană „XIX Siēcle” sustine, că cancelarulū de acuma alū Germaniei, principele Hohenlohe pōte fi socotitū tocmai așa ca Francesū, cum e socotitū ca Germanū, căci vița familiei de Hohenlohe e în întelesulū adevăratū alū cuvēntului internațional. Din acesta viță au esitū mulți demnitari și funcționari înalți la curtea papală, ca și în Francia. Unul dintre Hohenloesci a fostū încă la 1828 mareșalū și pair (mag-

care cinci ani recruta câte-o seriă de băieți, din acei cari atingeau etatea de 10—12 ani, pe cari îi trimitea la Iași la învățatură, și cu încetulū ajunsese a-se face mai la tōte moșile sale cismari, croitori, lăcătuși, curelari, plapomari, cu cari se înlesnea nu numai curtea boierescă, d-er și locuitorii.

VII.

Odată, — anume în care anū nu ținea minte Maria — boierii noștri, venindū la o moșie, pe care de multū nu o visitasese, a adunatū țigănimea, pentru-ca să facă recrutațiunea de copii, după datinā la fiă-care cinci ani; se alese decū o duzină și jumătate de băieți pentru meserii și o duzină de fete pentru serviciul interiorū alū curții din Iași. Ii spălară, îi tunseră, îi peptănară, îi îmbrăcară, sub ordinele unei jupănesse din casă, și după vre-o trei zile îi porniră încercatū în trei carē sub conducerea a doi feciori boieresci, însărcinați să-i escorteze până la Iași.

Nu-și pōte cine-va învătătorul și bocetele sfășietore ale...

au avutū voie a-i petrece până la hotarulū moșiei, decătū d-er decă au asistatū la vre-unū recensimentū militarū pe timpulū domniei lui Cuza. Ort-cătū s'ar fi silitū cine-va să-i convingă, că această măsură era pentru binele lorū, era la neputință, ca să consoleze mai ales pe mame, cari suntū atătū de duiōse pentru copii lorū.

Ajunși la Iași, băieții fură primiți de cătră vătăfulū de curte, carele după ordinulū boierului, pe unii îi aședă pe la diferiți măestri, pentru-ca să facă din ei ferari, tēmplari, curelari, pantofari și altele; er pe căți-va îi oprī pentru trebuințele curții, ca ajutōre la grajdū, la cuhnă, la grădină, la bufetū și la altele. Fetele fură primite de jupănesa Anghelina Cămarășița, personajū foarte importantū în casa marelui logofētū, cu care erăș trebuie să facemū cunoștință.

Jupănesa Anghelina era o viclenă servitōre, care crescuse de mică în casa pășcănescă; ea purtase pe boierū în brațe, și pentru aceea se bucura de întreaga încredere chiar a cucōnei. Ea atuncea era ca

de cinci-deci de ani, veduvă, nu prea frumōsă, ciupită de vērșatū și chioră de ochiulū dreptū, pe care-lū pierduse într'o bătăliă, ce avusese cu reșosatulū ei soțū. Singurulū defectū sēu vițiu ce i-arū fi pututū cine-va imputa, ar fi fostū, pōte, beția: căci în adevērū îi plăcea să bea, însă nu-mai vinū, și numai de celū vechiu, de Cotnari sēu de Odobești. Acesta însă o făcea cu atātū tactū, încătū boierii ar fi pututū jura, că ea nu abuzēză de pivnița lorū: serile după-ce se culcau toți, venea în apartamentulū ei unū cobzarū din Țigăni Pășcānești, care îndulcea chefulū jupănessei, întâi fiindū-că și elū era chiorū de ochiulū stāngū, și apoi fiind-că cănta foarte frumosū căntece de inimă albastră; căntece, cari o făcea să ofteze multū și să deșerte cu plăcere o ploscă care se aducea plină din pivniță în tōte serile. Singurā Maria, pe care vre-unū anū de țile o culca jupănesa în camera sa, vedea bachanalele ei, d-er de frică se făcea că d-orme, ghemuită într'unū colțū după sobă, și asculta, fără a-se mișca, căntecele frumōse

ale cobzarului, care-i rămăsese atătū de bine întipărite în gușa ei, încătū mai târziu făcea admirațiunea tuturorū.

Astfelū jupănesa Anghelina trecea ca modelū de virtute în ochii boierilor: căci ziua ea nu da celū mai micū indice despre adorațiunea țelui Bachus. Ea se purta cu o corectitudine admirabilă. Provisiunile din pivnițe și din cămară, ce-i erau încredințate, le conserva și le distribuē după cea mai bună rēnduială fără cea mai mică risipă. Curățenia în tōte părțile se esecuta cum nu se putea mai bine sub vīgilența unicului ochiu care-lū avea. Dulcețele, conservele, sosurile, șuncile, vutele, halvarele, baclavalele, se făceau tōte la timpū și de cea mai bună calitate.

D-er pe cătū cucōna Profrița era blândă și bună, pe atātū jupănesa Anghelina era cumplită. De aceea ea se considera ca vērga lui Dumneșeu pentru turma ce-i era încredințată spre administrare. Bietele Țigăncușe, ce erau sub ordinele ei, tremurau când o vedeau; pentru cea mai mică greșelă ea le desmerda cu sfânta Ana

nătă) alți Francoiei. Pe timpul monarhiei trecute membri familiei de Hohenhole se țineau de nobilimea franceză, după căderea monarhiei, ei s'au unit cu ceilalți emigranți și au operat în contra Francoiei. Folia franceză speră, că vechile legături ale familiei cancelarului Hohenlohe cu Franția vor contribui, ca acesta să trăiască cu Francoiei în cele mai amicabile raporturi. Vom vedea!

—o—

Demonstrațiuni politice în Rusia. La școala politehnică din St. Petersburg s'a întâmplat, Vineri 4 (16) Noemvre curentă următorul incident caracteristic: Mai mulți studenți ai acestei școli au refuzat să presteze jurământul de fidelitate către țară. Câțiva din studenții nesupuși au și fost arestați. Pe de altă parte se telegrafiază din Cracovia, că în localitatea Łowicz, în Polonia rusă, țeranii au părăsit în mod demonstrativ biserica catolică, în momentul când preotul începuse să citească, din ordinul autorității, jurământul de fidelitate, în limba rusă. Țeranii au spus: „Iubim foarte mult pe împăratul nostru, dar nu scim rusește. Cine scie decât nu jurăm, că renunțăm la casele și pământurile noastre?” În urma acestui refuz jurământul a trebuit să fie prestat în limba polonă.

—o—

Teatru german. Măne Duminecă se va reprezenta pentru întâia oară comedia ou cântări „Heirat auf Probe“, ce a fost jucată de 70 de ori în teatru „an der Wien“.

—o—

Călimdarul Plugarului pe anul comun 1895 a eșit de sub țipăr și se poate trimite numai decât oricui îl cere. Acest călimdar este de astădată redactat și întocmit mult mai bine și mai cu îngrijire, ca în anii trecuți. Cu deosebire *tergurile*, care până acum nicăieri nu s'au găsit publicate românește bine și corect, se află în Călimdarul plugarului pe an. 1895 corese și îndreptate după însemnările oficiale ale ministerului de comerț, cuprinzând comune și orașe din Ardeal, Bănătu și țera ungrăescă multă mai multe, ca în anii trecuți. La fiecare localitate se arată și durata *tergurilor de vite, oi și porci*. De asemenea *legea timbreilor și taxelor*, de care are dăruică trebuință fiecare om, este tratată în acest călimdar pe lung și pe larg, făcându-i-se prin acesta mari servicii poporului nostru, care a avut de-a suferi atâtea pedepse și înșelătorii din cauza necunoșterii acestei legi. Într'un eștră din *tarifa oficială*, cum nu se află nicăieri publicată până acum în limba românească, sunt înșirate în ordine alfabetică, arătându-se ică colo și cu exemple, diferitele acte și documente, precum acuze, atestate, cambii, contracte, conturi, chitanțe, estrase (matriculare etc.), pașaporte, petițiuni, protocoale, inventare, moșteniri și altele, arătându-se pentru fiecare cum, când și câtă taxă este a-se plăti, sau ce timbru este a-se pune.

În partea literară se află diferite schițe, romane, povești și altele, toate din cele mai alese, nelăsându-se afară nici anumite poezii și scrieri glumețe, precum Istoria lui Gagamo Voda Țiganilor, și altele.

asa numea ea un șirg de mătâni înșirate pe o strună de vioră grosă, care-i servea și ca ocupațiune de petrecere și ca instrument de corecțiune. În așa rol, erau teribile mătâniile jupănești Anghelina: când le repedea peste corpul vre-unei culpabile, lăsa urme, care se cunoșeau și peste o lună, cauzându dureri simțitoare, urmate de plânsete și vaiete, care cu greu se puteau întrerupe sau stimpăra.

Dăr oricât de repetite și de repetite erau exercițiile sfintei Ane, din nefericire nu putea ajunge la auzul bunilor stăpâni ai bietelor rube, care-și purtau lanțurile sub teribila jupănești; căci aceasta așa de bine știuse a căpeta confiența lor și a organiza încunjurul lor, încât nu puteau să afle nimica de toate acestea; ci din contră credeau, că jupănești Anghelina le trata ca o mamă blândă și generoasă. Când cucóna Profirița audea, că vre-o fată a perit, îi spunea, că a scos-o din minți vre-unu crai de mahalale; când audea că vre-una s'a spânzurat sau s'a aruncat în puț, îi spunea că a mâncat mărăgună

Bogată este cu deosebire partea economică, în care se cuprind felurite scrieri și povestiri asupra cultivei pomilor și a bolilor lor, cultivei legumelor (sălata, turocăpa, usiul și altele); apoi un tractat despre economia câmpului, despre modul cum sunt a-se construi grajdurile; la ce semne să bagem de semă când cumpărăm vite; apoi despre crescerea râmătorilor și tămăduirea lor în casă de bolă, și altele. La urmă se află semnele timpului, un însemnat număr de povești, glume, gicitori și între altele și portretul și biografia marei bărbat de stat român M. Kogălniceanu, răposat la 1891.

Prețul este și de astă-dată numai 25 cr., la care mai sunt a se adăuga 5 cr. pentru trimiterea cu posta. Tot după 10 călimdare comandate de-odată, unul se dă gratis. Se poate cumpăra dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov și dela librăria Nicolae Ciurcu.

Nunta de argint a părechii regale române.

Cu ocaziunea nunții de argint a părechii regale române, despre care mai pe larg am scris în numărul din Dumineca trecută, li s'au prezentat Augustilor Suverani români diferite daruri. Aceste daruri erau încă de timpuriu așezate într'o sală specială, de unde în după amăza zilei de 2 Noemvre v. c. au fost oferite din partea diferitelor delegațiuni, care au fost primite în următoarea ordine:

Casa civilă și militară regală, care a oferit Maieștilor Lor bustul lui Napoleon I și un vas de argint pentru fructe. Apoi delegațiunea dămnelor române, compusă din 30 dămne, în frunte cu d-na Eufrosina L. Catargi. Această delegațiune oferă Maieștii Sale Reginei o frumoasă masă, lucrată cu măiestrie în țera, felicitându-o totu-odată prin următoarele cuvinte:

Prea înaltă și iubita noastră Doamnă,
Venim astăzi, noi, femeile române, să-ți urăm de bine de XXV de ani a cununiei de argint a Majestății Tale.

Primesce acest dăr ca amintire, Tu, care, cu pana Ta de aur, ai sciut a scoate de sub colb de cronici vechile noastre datine, spre a fi întipărite în sufletul urmașilor noștri. Ești podoba Țerei românești. Iubitul Tău Soț, cu paloșul în mână, a sciut da Patriei și neatărnarea și fala, care avuse sub vechii noștri Domni.

Ca Mășterul Manole, care 'și-a pus nevasta în temelile Curței-de-Argeș, al cărei cel mai scump odor e rodul evlaviei Tale, spre apărarea ei de duhul necuratului, așa și Tu, Stăpână, ai îngădit simțirea și dorul de Țera în limba strămoșească, și precum glasul femeii lui Manole răsuna, se dice, printre zidurile Săntei Biserici, așa glasul Tău duos sună românește mai departe decât hotarele!

și a înebunit. Și nu e de mirare, decât credea biata cucónă Profira, care avea o inimă atât de duosă și un suflet atât de creștinesc: nu vedem ore în toate zilele petrecându-se grozăviile cele mai mari și făcându-se abuzurile cele mai revoltătoare din partea funcționarilor celor mici, pe când superiorii lor îi cred angării lui Dumnezeu?

Sosirea caravanii de fete umplu de bucurie pe jupănești Anghelina, fiindcă poșidicului pus sub ordinele ei se cam împucăna din diferite împrejurări, și din cauza aceasta nu se putea executa cu destulă punctualitate lucrările multiple ale curții. Decă îndată ce le primi, mai întâi le puse să se spele și să se primenescă, și apoi să le inițieze cu ocupațiunile diverse ale serviciului; er într'o cameră mare, în care era un pat lung și lat așternut cu rogojine, a destinat culcușurile lor, așezându-se noptea una lângă alta, ca sardelele.

Între aceste fete a fost și Maria, viitoarea mea vieră.

Ai rodit în inima tuturor inbire de Țera și de limba românească.

Să trăești!

Urmă d-lu primar al capitalei cu întreg consiliul comunal al Bucureștilor, care oferă Maieștilor Lor două vase cu flori artistice lucrate. Veniră apoi dămnele, care în cursul celor 25 ani de căsnicie avură onorea de-a se găsi pe lângă Maieștile Lor, și oferă o frumoasă statuă de marmoră. D-na Zoe D. Slurdza oferă o frumoasă pernă de atlas. Urmă comitetul societății de binefacere „Elisabeta“, în frunte cu principele D. Ghica, care prezentă un prețios buchet de flori. Dămnele din societatea „Furnica“ în frunte cu d-na Elena Cornescu prezentă Reginei două scaune împreunate, lucrate artistic în țera, sculptate și îmbrăcate în stofă românească.

După acestea comitetul dămnelor din societatea „Munca“, în frunte cu d-na Maria St. Fălcoianu, prezentă un elegant și frumos paravan alb, lucrat cu multă măiestrie, er d-na Fălcoianu în cuvântul de felicitare rosti și următoarea poezie:

Luând voi oș furca în brău și caerul de lână,
Întins'ai frul minunat, prea harnică Stăpână,
Și două-deci și cincă de ani făcut'ai ședătoare
Cu cântece și cu povești de inimă răpitore,
Adeverind, cea de demult credința strămoșească,
Că totu pământul e cuprins în mână fe-mească!
Și ori și când poporul Tău cel iubitor
[Te chiamă,
Ești gata inima să-i dai Regină. Dămnă,
[Mamă!

Urmă o delegațiune a oficerilor de rezervă, avându în frunte pe d-lu general Haralamă și d-lu colonel Obedeau, care prezentă Regelui însemnele Crucii Elisabeta, de aur, împodobită cu briliante, așezată în mijlocul unei cununi de foi de laur și flori de răsuri, avându corona regală în partea superioară. D-lu colonel Obedeau rosti următoarele cuvinte:

Sire,
Doamnă,

Cu ocazia fericitei zile de azi a Nunții de argint a Majestăților Văstre, corpul oficerilor în rezervă, acest element puternic al armatei noastre, respectuos vă aduce căldurose felicitări și profundul nostru devotament.

Noi, veteranii armatei, nu putem uita gloriosele fapte ale Majestății Văstre din ultimul rebel. Pe când Majestatea Voastră făceați să răsune prin văle și câmpiile din Bulgaria strigătul de vitejie, strigăt românesc, M. S. Regina veghea la capul răniților și înfița Crucea Elisabeta, acest

semn al credinței, cu frumoși devisă de alinare și mângăere; răniții Vău numit, Majestate, mama lor, mila lor.

Să trăești, Majestate, am mulți și fericiti ca scut al poporului român!

Să trăești, strălucită Doamnă, am mulți și fericiti ca podoba a nămului românesc!

Maiestatea Sa Regele mulțum în termin forțe călduroși, asigurându, că M. Sa Regina va păstra și va purta pururea această Cruce, fiind o scumpă amintire a evenimentelor, cu ocaziunea cărora a dobândit-o pentru prima-ora. Chiar în fața delegațiunii, Regina luă Crucea și cu o emoțiune, ce nu o putea stăpâni, o prinse pe peptul său.

Urmă încă alte multe persoane, care au prezentat daruri, er Vineri, în 4 Noemvre, urmă primirea la palat a comunităților religiose și a delegațiilor diferitelor societăți, corporațiuni și colonii străine, care grăbiră a aduce Maieștilor Lor omagii și felicitări cu ocazia acestei aniversări. Din partea comunităților israelite se oferă un frumos album încadrat în ramă smălțuită, avându de-asupra armele țerei și purtându data căsătoriei și a nunții de argint.

Într'o altă sală se aflau delegații unei mulțimi de societăți, printre care și societatea „Dacia-România“, în numele căreia vorbi principele D. Ghica, făcându cunoscut, că în amintirea acestei zile Societatea hotără să doteze cincă fete sere, care astăzi sunt de 12 ani și care peste 5 ani vor primi câte 1000 lei ca dăstre. Regina va avé să alégă aceste fete.

Dintre delegații coloniilor, colonia austriacă oferă un album frumos, cu cifrele Maieștilor Lor, cea ungară un buchet de flori, cea germană și cea italiană de asemenea câte-un album prețios.

Darul Regelui Carol. În amintirea acestor căldurose manifestări, M. S. Regele Carol a dăruit 200 mii lei, în rentă română 5%, pe care i-a pus la dispozițiune d-lui președinte al consiliului de miniștri, Lascăr Catargiu, cu scop de-a se înfița o casă de ajutor pentru țeran, care în anii neroditori, când sunt lipsiți de mijlocele de trai, vor găsi adăpost în acest așezământ. În scrisoarea de mulțumită, adresată d-lui președinte al consiliului, Regele dă espresione speranței, că spiritul milos al Românilor va face, ca acest fond să sporască în scurtu timp și să producă din ce în ce mai multu ródle dorite.

Părinții săi, când s'a despărțit de ea au arătat mai puțină durere, decât alții, fiindcă din tinerețele lor au fost în serviciul intim al curții: tatăl ca potcovar, er muma ca spălătoră; și astfel cunoșeau caracterul generos al stăpânilor, încât prevedeau bine er nru pentru fata lor. Maria împlinise atunci douăsprezece primăveri și intrase în a treisprezecea; dăr după prematura sa desvoltare, jupănești Anghelina îi da cincăsprezece ani, și îndată ce a vâdu, a chibzuit, că ar fi cu deosebire bună și capabilă pentru serviciul buduarului cocóni. De aceea a și deosebit-o de celelalte fete, punându să dormă chiar în camera sa, și începându a-o iniția în amănuntele serviciului, așa ca să fiă perfect instruită până la întorcerea cocóni dela țera. Alegera aceasta a făcut-o mai ales în considerățiunea fizicului fetei, ca una ce scia, că stăpână-sa ținea foarte mult să aibă o cameristă, cât se poate mai frumoasă. Maria în adevăr, mai mult decât toate celelalte fete, răspundea la condițiunile cerute;

căci pe lângă o figură cu trăsuri de-o frumusețe perfectă, avea și o deșteptăciune admirabilă: executa cu punctualitate orice i-se ordona, nu aștepta, ca să i-se repete nici-odată datoriile ei, era laborioasă și neobosită, curată și veselă, așa că jupănești Anghelina era desperată, că nu găsește motive, ca măcar odată s'o pună sub desmierdările sfintei Ane; și ca să-i potolască pofta ce avea pentru exercițiul acesta, poftă foarte legitimă mai ales când era escitată de libațiuni cupiose, își revărsa aventurile pe spinările celorlalte fete, vinovate sau nevinovate.

VIII.

Pe timpul acela mai toate damele casnice, — sau gospodine bune, cum se dicea în Moldova, — aveau în casele lor ateliere de lucrări de mână, servite în genere de fetele de Țigan, dintre care adesea se distingeau foarte îndemnatice uviere. În acele ateliere se fabricau nu numai scărțe și covore de totă frumusețe, dăr se escutau și broderii de totă felu; căci pe atunci era moda, ca totă rufăria în ge-

In atențiunea poporului.

In 1 Noembrie, calendarul nou, a intrat în vigoare, precum știm, legea așa numită *sumariă* (art. XIX din 1893), care se ocupă cu așa numitele *mandate de plătire*. Prin aplicarea acestei legi, se pot încasa toate datoriile, cari nu trecu peste o mie corone, fără accidente. Aceste mandate de plătire, la cererea verbală sau în scris, se dau din oficiu din partea judecătorească de la judecătoriile cercuale.

Conform acestei legi, numai atunci are loc procesul, decât cel provocat ca să-și plătească sau achite datoria, nu recunosc, sau de-a dreptul negă, că ar fi dator, această însă trebuie să însemne pe cota de înmanare, că numai așa ordonă judecătorul pertractarea. Dacă însă provocatul nu se folosește de acest drept prin lege asigurat, atunci după 15 zile se ordonă contra lui execuția, fără de-a mai face nici o cercetare.

Acastă lege pe lângă ea sa bună, față cu poporul nostru își are și părțile sale foarte păgubitoare:

1. Scrisorile venite de la judecătoriile r. de cercu toate vor fi redactate în limba maghiară, așa că poporul nostru nu le va pricepe, deci nici că va pute să-și facă protestul pe cote de înmanare însemnându-și cuvintele: „protestez”, sau „nu recunosc a fi dator” („ellen mondok”).

2. Cei mai mulți dintre poporului noștri români nici că știu ceti, apoi nici nu cunosc această lege, astfel că din necunoștință îi așteptă grele lovituri.

3. Imanuatorii de scrisori de prin comunele noastre, cât și primăriile în cele mai multe locuri sunt compuse din străini, din fire răutăcioși față de poporul nostru; așa putem prevedea, că aceia nici nu vor explica adevăratul înțeles al legii, arătându, cum poate bietul plugar a se mântui de sila pusă pe spinarea lui fără cunoștință de lege.

4. Apoi câți Jidovi, ca crișmari și speculanți de toate tagmele, cum și alți sbiri de ai poporului, prin rafinaria îndatinată știu a câștiga organele comunale prin beaturi și alte mijloace de corupțiune, ca să nu explice înțelesul legii, ca așa după trecerea celor 15 zile de la arătare, poporul să potă fi jupuit pe cuvânt, că ar fi dator, fără a se mai face nici o pertractare.

Intru cât din necunoștința acestei legi țeranii noștri pot fi espuși la cele mai mari pierderi, o sântă datoriță are inteligența noastră, ca fără

intârziare să instrueze poporul la praca acestei legi.

Diarele noastre naționale vor face cel mai mare serviciu poporului, decât fără amânare vor tracta și explica cu de-amănuntul legea această.

Pentru poporul nostru asta lege este un torent, este un foc, un adevărat pojar, căci toți petecoșii, toate litvele rele vor alerga asupra lui în primele momente, apoi vai de turmă, decât este părăsită și păstorii nu se află la pândă, căci vin fierbele sălbatic, cari sfășie și jupuesc când și unde pot ajunge la pradă.

Deci cu graba fulgerului trebuie luminat plugarul român, căci deja ordinele flămânde au și pornit pe cale de-a tunde și-a mulge.

In fine așteptăm de la jurisprudenții noștri, cari poartă cumpăna dreptății și sunt crescuți în timpul lui Themis, ca să ne tălușcă această procedură sumară în stilul poporului, ca fiă-care să potă trage folos.

Satou de sus, 14 Nov. n. 1894.

I. Costin, preot român.

Persecuția pentru un toast.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.”)

Clușiu, 23 Novembre n. 1894.

In 20 Septembrie n. c. s'a serbat sfârșirea bisericii române gr. cat. din Mlașu de Câmpia. Cu această ocaziune s'a dat un banchet celor ce au luat parte la acest act. Intre cei prezenți a fost și vestitul solgăbiru jidano-maghiar *Münstermann*, din Ormeniș, și alții de calibrul său. In decursul banchetului s'au ridicat mai multe toast, cari toate se reduce la laude imprumutate între cei de față.

In fine se ridică bravul învățator *Georgiu Chișu* alias *Micu* din Pinticulu săsesc și toast pentru opina română, care deși astăzi numai persecuțiune peste persecuțiune îndură din partea contrariilor săi politici, totuși din îndemn curat și din sudorea proprie știe a-și ridica altare și temple mărețe de cultură. Vorbitorul termină urându sănătate și tăria sufletescă acelora, cari astăzi petrec sub zăvoarele temnițelor.

Acest toast, ținut la o petrecere privată, i-a părut d-lui *Münstermann* — patriot bun și zelos, de-ași câștiga merite patriotice — că ar amenința existența statului ungar și numai decât denunță pe d-lui *Micu*, că ar fi glorificat o faptă pedepsită.

Interogatorul s'a ținut eri în 22 l. c. la judele de inchișiți din Clușiu, unde au fost citați ca martori din partea d-lui *Münstermann* d-lui *Dr. Ioan Uilăcanu*, me-

dicu în Săn-Petru și Alex. *Lupanu*, preot în Silivașu.

D-lui *Micu* fu provocat, ca după ce știe ungurește, să vorbească în „limba statului”; bravul învățator însă, basându-se pe lege, pretinde să fiă întrebă în limba maternă. Se aduse deci un translator. Întrebările au culminat într-a afla, decât d-lui *Micu* a laudat faptele întemnițitorilor. D-se a fasonat curat și simplu adevăratul conținut al toastului, ținut de el cu ocaziunea amintitului banchet.

Protocolul, luat în limba maghiară, d-lui *Micu* nu voi a-lu subscrie. Martorii — patrioți buni — au răspuns ungurește și d-lui *Dr. Uilăcanu* a subscrie protocolul astfel: *Ujlaky*.

Atari lucruri se petrec în țera „liberalilor” Unguri, când *Kossuth Ferencz* peste tot lucrul e preamărit prin vorbiri și toast antinastice, pe cari procurorii se par a nu-le auți.

* * *

Pázmándy la Clușiu.

Clușiu, 22 Octomvre.

(Raport special al „Gaz. Trans.”)

Agentul lui *Wekerle*, deputatul *Pázmándy* Dénes, și-a ținut Dumineca trecută conferența despre „activitatea Ligei” (a Ligei *működése*). Placate mar cu litere ca pumnul vestiau, că *Dionisiu Pázmándy*, renumitul *voyageur*, o să țină conferență. Sâmbătă el a sosit seara la 10 ore în Clușiu.

Ar fi așteptat să fi primit, ca *Kossuth junior*; der ce să veți! — O, ce patrioți slabi! L-au primit numai câțiva universitari cu un anumit *Sándor* în frunte, care e după fisioniomă funcționar la „*Emke*”. Der apoi alt scandal! — în loc de a-și trimite comitele supremă caleasca de gală înaintea lui, — cu toți alergându abia găsesc un confortabil cu o mărtogă nu chiar laudabil. Inse cum se mergă *Pázmándy* în coteți! Strigă der după „*Omnibus*” dela Centrală (că totuși e mai cinstit) *Omnibusul* însă era dus! O, cum se poate asta în Clușiu!

In fine, *per tot discrimina rerum*, a sosit în oraș.

Destul că Duminecă la 4 ore d. a. — publicul deja adunat mare parte — vedem numai că intra *Pázmándy* în Hotelul Central cu o așa smereniă, de-ți era milă de el.

Cum l-au zărit universitarii de pe galeria (unde stau musicanții la baluri) cu *Lehman* talmaciul cu tot, au erupt în strigăte insuflete de „*eljen*”.

Pázmándy zimbesce și face compliment; (scote din fundul cilindrii său un număr mai vechi din „*Journal des Debats*” și nisce alte tipărituri și și-le pune toate înainte). Apoi începe să spună, că el nu e preocupat față de Români, der „*Valachii*” trebuie ținuti în frâu, pentru-că, decât le dai ceva apoi tot mai

multu poftesc. Pe *Maghiari* îi hulesc, nu numai aici în țera, der și în străinătate. De ce nu vin în parlament 20—25 *Valachi* — nu ne spăriam de loc de numărul lor — și acolo să-și spună necazurile. Când au intrat în parlament *dr. Polit* și *Miletić* cu atâta larmă, i-am convins, și în urmă și-au redus toate plângerile la legea electorală (!) *Dicu Românii*, că Ungaria e stat polietic; se înțelege, că polietic; chiar ca *Francia* ori *Germania* etc. (!!) In *Francia* sunt milioane și milioane de străini, *Greci*, *Flamanzi* etc. In *Germania* *Poloni*, *Danezi* etc.

In *Ungaria* 8 milioane suntem *Maghiari*, er 8 milioane alte popore. Der greutatea materială, morală și politică e la *Maghiari*. *Maghiarii* sunt aici mai superiori și în privința spirituală și în privința materială celorlalte naționalități. Și-a bătut destul *Nemțului* capul, ca să germanizeze, și timp îndelungat n'a putut să desnaționalizeze țera. Dora supusul maghiar (fiă slovac, șvab ori *Valach*), decât merge afară din țera nu se fălesce cu nimic, decât cu libertatea cetățenească din *Ungaria*. *Schwabul* din *Stiria* invidiază pe *Schwabul* din „*Dunăntul*”, de-ore-ce acesta e „*Maghiar*”. Nu vré să critice stările din statul vecin, spune numai faptul, că alta este libertatea din *Ungaria*, alta cea din *Austria*, *Serbia*, ori *Valachia*. (!!)

Cei 27 de ani au dovedit, că legea despre „egala îndreptărire a naționalităților” nu se poate duce în deplinire. Cu cât mai mult le dăm, cu atâta cer mai mult. Nu, nu, legea această murtă s'a nascut; nu o putem aplica.

Apoi ni-ar trebui juriști cu două și trei limbi; asta e greu, ne bucurăm, că avem juriști maghiari buni (?)

Mișcarea română nu e alt-ceva, decât focu ațit din afară, o irredentă.

Am fost eu la congrese internaționale, nu numai la *Haaga*, ci (și se rădă de scaun) și în *Roma*, *Berna*, *Norvegia* etc. In *Haaga* n'a concesi punerea pe tapet înaintea areopagului Europei a cestei naționalităților, din simplul motiv, că în lăuntrul teritoriului statului, ori ce acțiune a unui stat străin este eschisă.

Eu nu sunt agent al lui *Wekerle*, ori *Verhovay*, ori altcineva, ci toți suntem și trebuie să fim agenții patriotismului nostru. (bravo, bre!)

Ce e *Liga valachă*? (Cetese din „*Journ. d. Debats*” franțuzesce). Așa der: „*Liga unității culturale a tuturor Românilor*”. Ce voiesc ei deră, nu e alta decât irredentism, dacoromânism, pentru ca să unescă pe toți *Românii* sub un sceptru!.... Asta trebuie omorât. Acum e timpul, ca să se trezească puterea statului și să oprască aceste mișcări.

Nu putem suferi ca să se stringă și să țină parlamente prin *Sibiu*, ori alt-unde-va, pentru-că nu putem concede societate română! Acțiunea culturală numai una potă

nere, precum cersăfuri, perdele, cămăși, fuste, șervete, prosope, fețe de perine sau de mese, să fiă pe margini garnisite cu cusături mai mult sau mai puțin fine. Asemenea lucruri negăsindu-se gata ca acuma la prăvălii, cucónele le făceau în casă, cumănilor lor proprii, sau cu ale róbilor lor; de aceea prepararea trusoului unei domnișore cerea adesea muncă de doi și trei ani. Apoi moda cerându, ca mai totă rufăria să fiă eșită din industria casnică, cucónele și fetele se întreceau care de care să țese prosope, șervete, fețe de mese și altele, cât se potă mai fine, er acele ce se serveau cupândături de fabrici străine, se considerau ca leneșe și ignorante.

Cucóna *Profirița* avea o manie pentru desvoltarea și perfecționarea industriei casnice. Trei, patru camere din casa sa erau ocupate cu stative (rșboie) de țesut, și cu gherghefuri de toate dimensiunile, la cari se aplicau 15—20 fete sub conducerea unei meștere japănese sau cucóne de mână treia sau a patra. Ea nu făcea comerț din produsele atelierelor

singura ei plăcere era, ca să știe, că ca la densa nu se mai lucră în altă casă; er de lucrurile frumoșe cari le făcea se bucurau mai mult nepótele și strănepótele ei, cari preferau să-și întrebuințeze timpul cu clivirul și cu franțuzesca decât cu rșboiul și cu ghergheful. Deci când se afla în Iași petrecerea ei de predilecțiune era atelierul sale: de dimineță până seara sta împrejurul fetelor și al femeilor, ce lucrau, observându progresul celor începătoare, conducându pe cele mai deștepte, îndemnându, sfătuindu, muștrându pe cele stângace, laudându pe cele iscusite, mai mult ca o mamă, decât ca o stăpână; er când, în zile de lucru, îi venea dame la vizită, ea le primea în mijlocul stativei, și se mândrea a-le arăta, ce potă produce stăruința și voința; își făcea iluzii, buna femeie, că esemplul ei va produce o emulațiune în clasa cucónelor mari, convinsă că acesta e adevărata misiune a femeiei: să lucreze, să muncască, să producă er nu mereu să consume și să pescă.

In doi ani, fata potcovarului *Cracau* făcuse așa de mari progrese în lucrările atelierului încât ajunsese favorita cucóni *Profirița*: acesta nu numai că o arăta cu mândria cătră toate cucónele ce o vizitau, der o îmbuiba cu daruri și cu generosități și o tracta cu o adevărată afecțiune maternă. *Maria* ajunsese camerista ei predilectă și confidenta cea mai intimă; ei îi încredința garderoba, sculele și tot ce avea mai scump, fiind-că după mai multe încercări s'a fost asigurat, că era fată onestă și că merita încrederea ei. Și cum s'ar fi putut ca cucóna *Profirița* să nu aprecieze atâtea alte calități cari distingeau pe fata potcovarului? *Maria* avea talentele mai multor artiste: cu o dexteritate surprinzătoare, ea imita ori-ce lucru vedea cu ochii; fără să o fi învățat nimeni, spăla, călca și cărpea dantele ca o dantelieră; ajusta și cosea hainele, ca o cusătoră; făcea gătele de cap după modeluri, ca o modistă; făcea zuluții și coafura cucónei, ca o artistă consumată (lucru foarte prețios pe atuncea, când friseri nu erau în

țera, și când zuluții erau la modă). Afară de aceste, *Maria* avea darul musicalu foarte pronunțat: avea nu numai voce admirabilă, der chiar pasiune; de o lovea jalea după părinți, cânta de jale de făcea pe toți să plângă; de avea momente de mulțumire, cânta arii de hoi vesele, de rideau toți câți o ascultau; apoi cu memoria ei prodigioasă, învăța ușor ori-ce arie, ori-ce versuri auzea. Când fetele din atelier se lasau la certe și la gâlceve de nu le putea nimeni să le facă a tăce, *Maria* intona câte un cântec, care le făcea pe toate să casce gura și să-și uite necazurile. Accentele cântecelor ei adese-ori ajungeau și până la auzul cucónei *Profirița*; acesta însă, cu totă serioșitatea și gravitatea ei, se simțea răpită, și, departe de-a o muștra, îi arăta mulțumire și o lauda. Nu numai atâtea, der după acesta a început să se laude cătră toate rudele și cunoscințele, că are o cântăreță minunată. Mai târziu a început a-o aduce în salonurile sale când avea lume, și o pune să cânte. Și cânta *Maria* așa de frumos, încât părea că

Literatură.

„Suvenerul de Sinaia“ și „Suvenerul de Bucuresci“. Cetitorii noștri își vor aduce aminte de anunțul, ce l'am făcut acum câteva luni, că în editura Librăriei Carol Müller din Bucuresci a apărut un frumos Album intitulat „Suvener de Bucuresci“ lucrat în colorii de o frumusețe rară. Acest Album a avut un succes cum nu se aștepta nimenea, astfel că editorul a fost nevoit să-l retipărească și a mai scos un Album pentru Sinaia („Suvener de Sinaia“), care cuprinde 30 diferite vederi din Sinaia precum: Castelul Peleşu, Mănăstirea, Hotelul Caraiman, diferite Ville, aspectul general etc. etc. Prețul acestor albume este Lei 2 fiecare și se află de vânzare la toate Librăriile din România.

Compas românesc, anuar financiar de Petra-Petrescu, anul II, conține: Date istorice asupra institutelor române de bani; numele inițiatorilor, ale membrilor din direcțiune și ale funcționarilor, instrucțiune practică despre polițe cu formulare și legea cambială. De vânzare la autor în Brașov cu Coróna 1.20, sau Lei 1.50.

A apărut: „Insula Sagalin“, Tera misterioasă a exilaților; roman contemporan de Constantin de Stamati-Ciurea. Cernăuți 1894, Tipo-Litografia concesionată Arhiepiscopului Silvestru Morariu-Andrievei. Editura tipografiei. Prețul 1 fl. sau 2 franci; 242 pag. 8° mic. Romanul, care e tipărit pe hârtie fină și elegantă, cuprinde următoarele capitole: Prefață, I. Sofia Carпов, II. Surguniții, III. Evasiunea, IV. Matilda Untilov, V. O cunoștință neprevăzută, VI. Agonia. — Ocul se află de vânzare în toate librăriile din țară și la sus numita tipografie.

In editura tipografiei „Aurora“ A. Todoran din Gherla a apărut o frumoasă colecțiune de poezii, intitulată Buchetul, culese de Ion Popu Reteganu. Conține vreo 82 de poezii din cele mai alese. Prețul 25 cr.

Compoziții musicale. D-lu I. Vidu, conducătorul corului din Lugoșu, a compus și edat 4 piese musicale, arangiate pentru quartet. 1) „Moșul la drum“, cor bărbătesc cu solo; 2) „Taci bărbate“, cor mixt cu soli; 3) „Serenadă“, cor bărbătesc (poezie de G. Barozzi) și 4) „Bobocele și inele“, cor bărbătesc. Piesele se procură dela autor, Lugoșu. Prețul fiecăreia este 35 cr., afară de „Serenadă“, care costă numai 30 cr.

In Tipografia H. Goldner din Iași (Str. Primăriei nr. 17) a apărut: Istoria limbii și literaturii române, de Ar. Densusianu, profesor la Universitate. Edițiunea a doua. Form 8° de 348 pag. Prețul 4 lei 50 bani. Istoria d-lui Densusianu

a fost apreciată în moduli cel mai favorabil nu numai din partea presei române, ci și a celei străine. A doua edițiune, pe care o anunțăm acum, are mai multe îndreptări și îmbunătățiri, cari ridică și mai mult valoarea acestei scrieri. La finea opului se află și un indice de lucruri și altul al scriitorilor.

Sirguintă și păstrare.

„Cine nu scie totu atât de bine păstra, ca și lucra, acela se se omore măcar lucrându și totu nu va lăsa după sine vre-unu banu. Masa grasă face testamentul slabu. Precum vine, așa se duce, ceea-ce câștigăm, decă nu scim păstra. De când unele dintre temeile noastre se ocupă mai mult de petreceri și povești, decă de fusu, de răboiu și acū, in timpu ce de altă parte unii dintre bărbați mai multu joca în cărți și beu prin crășme, decătu lucră cu șecura și cu alte instrumente de ale lor: de atunci multe averi s'au mistuitu, perdându-se cu multu mai iute, de cum s'au câștigat. De vrăi dără se te înaveșce, învătă nu numai a câștiga, dără și a păstra. Noi am ajuns a ave astăzi mai multe trebuințe măestrite, decătu firesci.“

Cuvintele acestea, rostite înainte de asta cu unu veacu, de învățatul americanu Benjamin Franklin, mi-au venit în minte, când am văduțu, cum o parte însemnată din plugarii noștri nu scie să păstreze agonisela de peste anu, — agonisela câștigată cu multă trudă, sudore și osteneță.

Obiceiul plugarilor noștri, cari de când își aședă bucatele prin coșuri și hambare, toate cele trebuințose pentru casă și-le cumpără cu cupa de bucate, ne aduce aminte de timpurile din vechime, când nefind cunoscuții banii, ca mijlocu de schimb, fă-care trebuia să se schimbe produsele în natură. Plugarul, de pildă, trebuia să umble cu bucatele sale în spinare prin tērgu, până când afla lucrul său unelta, de care avea trebuință.

Chiar și vechii Romani, străbunii noștri, întrebunțau câte-odată în locu de bani (monete) unele vite (pe latinesce pecus), de unde apoi mai târziu s'a formatu cuvântul latin pecunia (adecă ban), er unele popore sēlbaticе, cari trăiau din vnatu, întrebunțau, ba întrebunțeză și astăzi, pieile animalelor sēlbaticе ca mijlocu de schimb.

Prin aflarea aurului și argintului, din cari s'au bătutu bani de deosebite mărimi, schimbulu produselor s'a pututu face mai cu înlesnire, vëndendū și cumpărându fă-

cine „cu bani gata“, cum se dice. La orașe, unde indeobște se tinu și tērgurile, în cari se schimbă produsele, se află mai multu bani adunați la unu locu, ca la sate, unde nu se tinu asemenea tērguri. De aceea orășenii și trăsescu mai multu cu bani gata, eră sătenii mai multu cu produsele lor naturale.

In timpul de ađi însă sătenul nu mai este silitu a alerga pe la orașe chiar și după lucrurile cele mai mērunte, căci s'au aședat și prin sate neguțatori, parte dintre săteni, parte însă dintre streini. Acesta fi o ușurință mare, dără durere! neguțatorii streini, cari de obicei sunt Jidani, suntu prea preste mēsură lacomi. Prin apucături rafinate și totu felulu de înșelăciuni, neguțatorii și crășmarii streini, aședat prin comunele noastre, și-au adunatu averi atâtu de frumoșe, încātu întrecu și pe celu mai fruntașu plugaru, ba voru să devină acum chiar conducătorii comunelor, concurenđu pentru postul de primaru, colectoru comunalu etc.

La acesta pōrtă în mare parte vina și rēul obicei al plugarilor noștri, de a-și căra bucatele cu cupa, miera și ferdela la cărciumaru și neguțatorul streinu, căruia îi le dă în schimbulu unor obiecte de nimic, sau pentru unu prețu de batjocură. Pe unele locuri, aceștia nu pot aștepta nici măcar până se cară bucatele în satu, ci încă cu prilejul căratului se aședă în capulu satului cu șetrele lor cu măruri, dără mai cu sēmă cu afurisitul de vinarsu (rachiu), pentru a amăgi pe unii mai slabi de fire, ca să-și arunce bucatele lor din caru, așa fără nici o mēsură, de multe ori câte dice crășmarul pentru câte-o glajă de vinarsu puturos. Când veđi acea cetă de omeni și șetrele lor, vrēndu-nevrēndu își vine aminte unu vechiu cāntec bētrānescu: „Plugarul sub sōre, cu multă sudore, totu ce agonisescu cu alții mpārtesce!“

In fața acestor porniri păgubitoare, n'ar strica nici pe la noi, decă s'ar afla câtu mai multu preți harnici, ca în Bucovina, cari luāndu câte-o ploșcă cu vinarsu, ar îngropa-o cu procesiunea unui mortu în pământu, de orece pe unele locuri așa e de rea și otrăvicioasă acestă bētură, încātu stă să se învenineze și aerul de mirosul ei.

Astfelu, cum am đisū, unii plugari, după ce-și adună bucatele acasă, n'o mai curmă cu cupa din ele, așa că pe la Crăciun, ori pe la Paști, se pomenescu, că nu mai sunt. De o parte ei pentru păstori, fauri și păzitori de nopte, de altă parte mēerile lor mai iau câte-o cupă dou,

pe acestu pământu, și acesta e cea unescă! (... a müködés ezen a földön csak egy lehet, és ez a magyar!)

Decă ne apucăm să maghiarisăm 700 școli populare române, ține prea înalțu; așa-dăr școlile medii se se maghiarizează — căci și în alte state nu concedu școlile medii, decătu școlile de stat — în 5 școli medii României au circa 3000 studenți Romani; ei bine, aceștia totu de mic învăță numai a batjocuri totu de ungurescu; aici se cultivă în spiritu românesc... trebuie aceste maghiarizate mai întâi de toate.

Mai poftesce reformarea clerului, de care și preoții sunt periculoși forte.

Spune apoi, că ce bine le merge în omniți osinđiloru noștri, nu ca în Holanda și Franca, unde îi și chinuescu. Când a fost elu la Seghedinu, în locu să aflu școlă nisce omeni scādūți și cu ochii slăbiți, a văduțu pe Coroianu, că joca taroccu grosu cu 3 jidovi. Lucaciu sănatosu și fără grije lū întēpină cu vorbele: lám a elenség meglátogat, mig a barát nem (!) (Tite! inamicul ne cerceteză, er amicul nu!) A statu de vorbă cu d-na Rațiu. D-lu Rațiu n'are grije mai mare, decătu ca-iu dore unu dinte (ilaritate). A arătat Pázmándy, câtu e de strictă temnița în Franca de es.; căci acolo care e judecată la mai multu de 1 anu, numai decătu lū tundu până în piele și-i radu barba și mustețele. D-na Rațiu când auđi acestă strigă desperat: „Ah! ori-ce, numai asta nu permitu“ (ilaritate).

Unu cuvēntu mai are cătră societatea maghiară din Clușiu; o îndemnă, mai alesu pe dame — să dea privilegiu de conștinire tinerilor romani, să le deschidă școlile și să fi afabile cu ei, pentru-ca să-i îndulcescu și să-i câștigu, pentru-ca n'ar să rēi tinerii romani. Și, în genere, României — decă nu i-ar turbura agitatori — să fi bun patrioți; chiar am fostu la o familie aici (strigăte din toate părțile: éljen Moldován Gergely!!; Moldován Gergely între ascultători, își plēcă smeritu ochii) în Clușiu, și am fostu bine primitu; barem de ar fi totu așa!

Mai roșindu o formă de toastu la adresa societății brave din Clușiu, sfinșesce între aplausele tinerimei, care sta în partea din dără a salei.

Se sue apoi pe tribună amintitul Sándor dela „Emke“ și — de-ore-ce se pregătiau damele de ducă (au fostu forte multe) — se rōgă de paciință pe o minuta; spune stimatelor dame și stim domni, că elu a invitatu cinstitu la acesta conferență pe d-lu Podóba și alții, precum și tineri, dără elu nu vede absolutu nici pe unu Romanu, — și îi pare de totu rău; înse să trāsescu d-lu Dionisiu Pázmándy deputatu! (éljen, éljen, strigă toți).

Venitulu acestei conferențe se dă pe scopu culturalu maghiar.

Aleco.

numai încape vocea ei în salonu; er când introna arii de jale, multe din auditoare, cari pōte aveau unu doru la inimă, își aduceau batistele la ochi, ca să-și ștergă lacrimile, ce nu le puteau împiedeca de-a curge. Mai tare decătu toți însă se entusiasmau doi tineri, nepoți ai cucōnei Profirița, cari păreau că voru s'o sōrbă cu lingura, după cum se dice. Aceștia contribuiau a face seratele de sindrofiă mai dese, pentru-ca să pōtă asculta cāntările Mariei, cari din ce în ce păreau a plăcea mai multu, și tot-odată să pōtă admira frumșele Țigancei, cari din ce în ce se arătau mai încântătoare și mai amēitōre.

Aici este locul și timpul să mai vorbescu despre unu curiosu obicei, ce avea cucōna Profirița; și să nu se pară nici curiosu nici exagerat ceea-ce voiu spune, fiind-că era adevēratu. Boierii și cucōnele noastre vechi aveau nisce datine și deprinderi, cari astăzi s'ar părea ridicule, dără pe atunci erau forte comune. Astăzi de esemplu, scim că facem, ca în sofrageria sēu în camera de culcare, să nu

ne supere muscele: sēu punem ochiuri de șirmela ferestre, sēu tragem transparente. Pe atuncea nu-și bătea nimeni capulu cu asemenea procedimente, ci se aduceau patru, cinci fete sēu băieți de țigani ca apărători, și muscele erau puse în neputință de-a ne supera. Intre asemenea obiceiuri, cari astăzi prin Orientu și prin Rusia au mai rămas, era și frecatul piciōrelor: boier, cucōne, chiar vlădici și mitropoliți, nu puteau adormi până nu le desmierda cine-va epiderma dela piciōre cu ușore frecături.

Nu se va paré, prin urmare, ca ceva escentricu, decă voi spune, că și boierii Pășcanesci aveau obiceiul acesta. După mai multe încercări, cucōna Profirița găsi că și în serviciul acesta Maria escela; și în adevēru, curățenia ei, mânil ei grāsuli și moi, adresa și delicatēța cu care scia ea să atingă vinișorele și fibrele piciōrelor, produceau cucōnei nisce senzațiuni de plăcere, cari o aduceau într'o adevēr stare de beatitudine; er după-ce în i multumirei cucōna adormea, fru-

mōsa fată se strecura ușurelu pe vērfulile degelor și se ducea în dormitorul ei.

IX.

Boierul Pășcanu, care și elu avea acestu obicei, audēndu laudele esaltate cari le prodiga soția sa Mariei pentru arta masajului, a avut curiositate să vadă și elu, decă lucrul e adevēratu. De aceea nu sciu cum se făcu, că Maria se deprinse ca, după-ce adormea pe cucōna, trecea în apartamentul boierului. Acesta după câte-va ședinte, se convinse, că fata esercita masajulu în adevēru cu mare meștesug: cu diferința aceea că, în locu să adormă ca cucōna, se lăsa în visările cele mai ferme-cătore: ochii lui, în locu să se închidă, se fixau asupra sinului și a formelor frumoșe ale corpului fetei; gura lui, în locu să-i ordone a înceta cu gādilitura, o îndemna mereu să-i spuie la povești; buzele lui, în loc să caute a se potoli cu unu paharu de apă la sete, nisuiu până la bujorii ce străluceau pe obraji Mariei. Era, ce e dreptul, și diabolică tentațiune

fata acesta: acum nu mai era copilă, căci făcuse patru, cinci ani de când se făcuse curtencă; și era frumoșă ca ruptă din sōre; și boierul Pășcanu, deși era acuma omu de patruzeci de ani trecuți, deși era mândru ca unu adevēratu aristocrat, deși pentru nobila sa consōrtă, care împlinise cincideci de tōmne, avea o perfectă stimă și considerațiune, totuși nu putea să stea nesimțitoru lângă o creatură așa de perfectă, care după legi era proprietatea sa, și de care era în dreptu să se bucure în orice casu. Biata Maria, pe lângă sentimentul datoriei, care scia că-i impunea condițiunea sa de sclavă, simți cu încetul născēndu-se în inima ei unu altu sentimentu, care la începutu nu și-l putea explica, dără pe care în cele din urmă l'a pututu numi amoru, fiind-că acesta era primul bărbat, care se apropiase de ea și care îi spunea, că o iubescu. Așa e natura umană!

(Va urma.)

șapte-nouă, pe lumină, petrolu, arniciu, mătăse, sare, piperu, tămăe. Asta merge strună pe multe locuri, începându de tómnă până primăvéra, când se pomenesce bietul plugar, că nu numai în șopru, dér și prin podu „tôte s'au umplut de lumină“, adecă tôte sunt góle. Acum du-te băete la neguțătorul séu crășmarul, căruia a-i dat tómnă cupa de griu cu 4, ér cea de cucuruz cu 3 cr., și o cumpără cu prețu îndoit, decât nu întreit, precum îți va cere el. Și fiind-că n'ai bani gata în mână, mai pune și ceva cametă în obligația séu cambi, așa că se vine hectolitr de grâu la 8—10 fl., ér cel de cucuruz la 5—6 fl.

În fața acestor rele plugarii vor face bine, decât își vor duce bucatele lor la tégul din apropiere, unde se le vëndă „cu bani gata“ și totu așa se-și cumpere și ei cele de lipsă pentru casă; când însă bucatele sunt prea eftine se se prefacă în vite grase, în porci séu galițe îngrășate, cari mai totdeuna se plătesc mai bine, ca bucatele; pe unde se póte ar trebui se se plătesc și păstorii, faurii și alți slujbași ai satului cu bani gata, ér nu cu bucate, dér dintre tôte învețe-se plugarii noștri a *păstra dela gura sacului*, adecă de tómnă, de-órece plugarul, care nu scie ține cumpenă între venitele și cheltuelile sale, ușor ajunge la ea de lemn.

Trebuie se însemnă și la locul acesta: că nu acela e sérac și nu acela sérăcesce, care adună pe an câte 20 hectolitre de grâu și totu atâtea de cucuruz, séu și numai pe jumătate, ér el nu le cheltuesce pe tôte, ci în totu anul îi mai rămâne și câte un prisos, pe care-l pune la o parte; nu lucrătorul de 4, care lucră pentru 40 cr., ér el cheltuesce numai 20 cr. e sérac și sérăcesce: ci acela, care adună 30 hectol. séu lucră pentru 1 fl. la 4, ér el cheltuesce 40 hectol. respective 2 fl. la 4.

În privința acésta pline sunt tôte comunele nóstre românesce de pilde bune și vrednice de urmat, cum cutare plugar prin *sîrguință și păstrare* a ajuns la stare și avere frumoasă, pe când cutare „bogotan“, care a cheltuit mai mult decât a câștigat, a ajuns „la sapă de lemn“, a ajuns se împrumute dela aceia, cari mai nainte au fost servitorii lui și pe cari el îi desprețuia și batjocuria.

În ziua de astăzi nu numai plugarii se tânguesc, că bucatele nu au preț și că trebuie se vînd multe, ca se apucă la tani, ci chiar și neguțătorii și meșteșugarii dicu, că banul nu are preț și că trebuie se prind mulți bani, ca se-ți poți acoperi trebuințele cu ei. De aceea nu rămâne altă scăpare, decât sîrguința și păstrarea, cercându fiă-care, ca din puținul séu se mai pună câte ceva și la o parte: „bani albi pentru 4ile negre“, cum se dice.

Crucerul e banul cel mai mic la noi, dér când nici pe acesta nu-l ai, nu-ți dá nimeni nici macar chibritele, piperul, tămăia și celelalte măruntșuri, de cari ai lipsă. Și totuși auzim pe mulți dicend: „când voi ajunge pe acești câți-va cruceri, totu sérac sunt eu!“ Ei, dér decât suntem cu atâtea necruțare față cu lucrurile cele mici, totu așa tsemu și cu cele mari. Astfel cu dreptu cuvântu ne muștră un învătătu economist de ai noștri dicend: „că câștigăm ca sêlbaticii și cheltuim ca invătății.“

I. Georgescu.

Sfatu părintescu.

Preotul nostru dice: „Cruță și vei fi om“, ér eu mai dicu: „Dai, n'ai stringe și vei avé“ — dice un confrate în „Deșteptarea“ din Cernăuți.

Napoleonu cel mare dicea și el, că este mai ușor se faci bani, decât se-ți ții. Și apoi se scie și vorba ceea: Chiel-tuieți mărunt, faci datorii de frunte.

Și într'adevăr, cel-ce nu cruță banul, acela de art și munci tótă viața lui, totu fără avere va muri.

Ce folosu de noi bieții țeran, că lucrăm, ca boulu cel negru, de cu primăvéra și până în tómnă, și stringem în pod și în arie, decât dela 4ina Crucii ori dela sfântul Dumitru înainte totu cărăm la tég, cu trebă și fără trebă.

Sacul, decât-i plin, stă drept; dér, decât totu iai și iai dintr'ensul, apoi se sbărcesce și în dat, fi dai și de fund.

Ómenii cei ce nu cruță, cred, că banul nu se mai sfișcesce.

En împrumut tu bani și îndat ai se cunosc, ce-i banul. Banul de împrumut ușor îl capeți, dér la întors înapoi, vai, greu îl dai!

Noi țeranii se nu trăim, decât după cum ne értă puterile, se nu ne întindem la mai multe, de cum ne ajunge punga. Așa dér de facem nuntă, de facem hram, de facem cumetriă, apoi se căutam și la roțile dinapoi. Cei-ce nu caută la roțile dinapoi, facend cumetrii, hramuri și nunți, tare se înglodă. Se opintesce și codașul se faci nuntă ca fruntașul, adecă, ca se ție nuntă și la densul de Sâmbtă séra până Mercuri séra ori Joi dimineta. Dér codașul se ție minte, că decât face așa, o face numai încă a mai mare sérăcia.

Și minnatu lucru, chiar ómenii cei ce nu scie cruța banul, aceia sunt totdeuna și cei mai lacomi la făcut datorii. Datoria e póte lucru bun? Nu! Celu ce se apucă la făcut datorii, se jócă cu focu. Foculu își aprinde casa: ție-o aprinde și datoria, adecă și-o aduce și la dobă.

Noi țeranii, când facem datorii, tragem nădejde, că ni se va face pânea, și că ni vor cresce vituțele; dér pe când tragem nădejde așa, nu mai luăm sémă, că vituțele și pânea sunt, cum dice cela, în mâna lui D-șeu, ba nu luăm sémă nici la aceea, câte griji și cheltueli ni așteptă și de altmintea în casă, apoi câtu biru mai avem de dat la sat și la împărăția. Dér decât, nu dá Dómnă, ni se mai întâmplă încă și câte o mórte în casă, ce se dicem și atunci?

Banul e rotund și ușor se rostogolesce; banul împrumutat se rostogolesce și mai tare, și numai ce veđi, că nu-i.

Dér ca banul se rostogolesce și vremea, și numai ce veđi, că vedeau plății a și sosit. Atuncea începe omul a se scărpină și a-și frământa capul, de unde și ce se ia, ca se scape de datoria. Elu alergă în sus și alergă și în jos. Nu-și face însă atâtea bătaii de capu cel ce nu scie puterea banului; elu cum e ușor de minte, își dá iute de rând, se duce îndat aiurea, de împrumut, fără se mai alergă, de-i cametă mare ori mică; așa elu se totu cufundă și se cufundă, căci datoria ilu róde pe om, cum róde vermele lemnul la inimă.

El bine, dér acum cine vré se se cheme omu cruțătoru, ce trebuie se faci? Elu trebuie se faci curat, ca jidanul.

La jidanu e așa: elu în tótă ziua caută se agonisescă și séra nu se culcă până-ce nu ráfuiesce, ce a agonisitu peste 4i. Decă a agonisitu adu bună-óra un leu, apoi mâne caută se trăsesc cu tótă casa lui numai cu dou părți din leul celu agonisitu, ér a treia parte o pune în ladă; apoi la sfișitul săptămănei ia totu ce a pus peste săptămăna în ladă, și duce la „cassa de păstrare“, unde se mai crescă banii încă și cu cametă.

Vedeți, pentru-că face jidanul așa, de aceea elu totdeuna e cu bani și îi dá mâna a împrumut și nou țeranilor, când ne ajunge nevoia și ne băgăm în ochii lui.

Apoi mé rogú, cine umblă în negu-

țătorii mai multu ca jidanul? Și cu tôte că neguțătoresce jidanul atâtea, ilu vede óre cine-va, ca întorcendu-se acasă, se se opréscă pe la cele cărșme și se stea cu șipul și cu păharul în mână, cum stau ómenii noștri? La ómenii noștri pare că e ași-și de totu pocitu lucru; de vëndu o vită, béu adalmașu, de vëndu o căpită de fenu, béu adalmașu, de vëndu un purcelu, totu béu adalmașu. Așa ai puté ráfui, că numai într'o 4i de tégu estu din punga ómenilor noștri, numai cu aldamașul prin cele cărșme, mai bine și decate o mie de lei. Nu-i asta strămașală mare? Nu-sú banii estia nisce bani dat în glodu?

Ba ómenii noștri își dau banul nu numai în glodu, ci și în vëndu. În 4ina de adu adecă, nu vei mai găsi bărbatu, care se nu tragă tábacu, ba, ce dicu eu, chiar și femeile se apucă la țigară, curat ca țigancele la lulea, și-și frigú nasul. Mic și mare, de-a valma, tragú ori lulea ori țigară. În 4ina de adu și pe băieții cei mai mucoși îi veđi colu pe după gardu cu țigara în gură. Ei, mé rogú, adauge tabacul la sănătatea omulu?

Eu mai dicu: Celu ce vré se cruțe, trebuie se-și faci și o carte, și în cartea aceea se-și însemne tôte veniturile și tôte cheltuelile, câte le are peste an. Decă câștigul lui, la sfișitul anulu între cheltuelă, ce a avut peste an, apoi lumea póte dice de densul, că o duce bine, că gospodăresce cum se cade. Érá decât cheltuelă de peste ane mai mare, decât câștigul, apoi veđu ochii, că elu umblă a sérăcia, și la astă trebă se ia sémă mai tare meșteșugarul. Ciobotarul bună-óra, care nu pórtă o carte ca asta, nu-i ciobotar, ci numai câtu cărpaci; totu așa nici neguțătorul, fără de o carte ca asta, nu-i neguțătoru adevérat, căci de unde póte scie elu, în câtu preț are marfa în dughena lui, și de unde póte scie cum are se o vëndă, ca se aibă folos și se nu pérđă.

Cruțarea nu ne trebuie însă numai câtu nou țeranilor; ea ar prinde bine și multor domni de prin cele cântării. Eu ilu sciu pe unu domnu, că are tocmai 100 de lei pe lungă léfă împărătescă, dér lui suta cea de lei nu-i ajunge nici până la jumătate de lună. De ce? Pentru că nu scie cruța banul, elu îi dá pe câte nimicuri pe tôte, ilu irosesce și în afurisitul de jocu în cărți, ca boierul acela, ce a 4is, când a perdut o sumă mare de bani în cărți: da ce-sú păduchiósele celea de 15.000 fl! Ce-sú? Va vedé.

Așa căutându în sus, căutând în jos, e tare adevératú cuvântu preotulu nostru, decât dice: „Cruță și vei fi om“.

Eu unul și acestu cuvântu alu preotulu nostru n'am se-lu uitú chiar până la mórte.

Concursu literar.

Din fondul „George Barițiu“ alu „Asociației transilvane pentru lit. rom. și cult. pop. rom.“ se publică:

Unu premiu de 200 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra subiectulu:

„Resultatele comasării de pândă aci, bune și rele, cu privu la țeranul român din Transilvania (partea I), cu îndrumări practice pentru popor despre metodu: cum trebuie întocmită economia nóstră după comasare, ca se nu suferă poporul“ (partea II)

Unu premiu de 300 fl. intru acoperirea speselor de tipar, pentru unu manualu bun de invetămentu pe séma scóloru medii din ori-care obiectu de invetămentu, lasându-se autorulu dreptul de proprietate.

Unu premiu de 200 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra subiectulu:

„Dietsica populară, cu deosebită considerare la modul de viețuire alu țeranulu român“.

Terminulu înaintării elaboratelu se ficséză cu 4ina de 1 Octomvre 1895 st. nou.

Față de elaboratele de sub Nr. 1 și 3, Asociaținea își rezervă dreptul de proprietate, va dá însă gratuitu câte 100 esemplare tiparite respectivilor autori.

Manuscrisele, purisate de mână străină, au se se înainteze, până la terminulu indicat, Comitetulu Asociației transilvane, în Sibiu, provédute cu o devisă reproducă pe plicul în care se află numele autorulu.

Manuscrisele neprimate se voru lăsa poia autorilor, fără publicarea numelor lor.

Manuscrisele intrate după terminu, se voru lua în considerare la premiare.

Sibiu, din ședința comitetulu Asociației transilvane, ținută la 1 Novemv 1894.

Dr. II. Pușcariu.
Vicepreșed

Dr. V. Bologa.
secr. II.

Stipendiu.

Pentru conferirea unu stipendiu de 60 fl. la anu din fundaținea „Gallia tinerilor români studenți de gimnasiu școala reală de aceeași categorie, se esc concursu cu terminu până la 20 Decemv 1894 st. nou.

Cererele se se înainteze, până la terminulu indicat, comitetulu Asociației transilvane în Sibiu (N. Szeben), instruite următorele documente:

1) Atestatú de botezú în origina séu în copiu legalizat;

2) Testimoniu școlasticu de pe semestrul din urmă alu anulu școlar 1893.

3) Atestatú de frecuentare dela dirijținea institutulu, în care de presentu se méză studiile;

4) Atestatú de paupertate, eventual de orfanu, decât concurentulu este orfan.

Cererele intrate după terminu, nu iau în considerare.

Sibiu, din ședința comitetulu Asociației transilvane, ținută la 1 Noemvre 1894.

Dr. II. Pușcariu,

vicepreșed.

Dr. V. Bologa,

secr. II.

POVEȚE.

Pentru a ține pânea proșpe mai multu timp, fără de a se nuceđi, se recomandă următorulu modu locu: Când pânea se scóte din curtoru, se pune într'unu sac, în care s'a ținutú înainte și în care se mă află puțină făină. Pănil se așed în sacu astfel, ca părțile de-ășupra ale lor se vină unele peste altele. Saculu se légă apoi bine și se acat la unu locu, unde se póte străbat prin elu aerul și vëndul. Voindú apoi se întrebuintă pânea, o scótemu din sacu cu o 4i înainte, o frecăm bine cu o peria udată în apă, astfel ca cója se devină éras móle. În starea acésta, pânea are același gust, ca și cum ar fi proșpetă.

Carnea stătută póte fi curățită de mirosul ei neplăcut, decât se ferbe, decât spuma de pe apa, în care se ferbe, se curăță bine și decât în ólá se aruncă câți-va cărbuni aprinși. În câteva minute cărbunii vor scóte mirosul neplăcut alu carnei.

În contra muscelor se dice, că se potú ușor scuti ferestrele, oglinzile și alte mobile din casă, decât se spală cu apa, în care s'a pus cépă și a statú în ea până când s'a muriatu. Spălându-se cu apa acésta, rămâne asupra mobilelor unu slabu mirosu de cépă, de care muscele se feresc și nu le vine gustul de a se aședa pe ele pentru de a-le murdări.

Întercarea purcelor. Modul de întercare alu purcelor contribuie multu nu numai asupra dezvoltării acestora, ci și asupra mamei lor. Nu e bine a înterca purcei prea de timpuriu, de-asemena nu e bine a înterca de-odată. Mai întâiu trebuie întercați purcei cei mai dezvoltati; acestora la începutu li-se dá multu lapte, făină, păsatu muriatu etc., dér totdeuna se fiă calduțe. Decă purcei mănăncă bine, laptele li-se póte dá pe încetu și mai rece, mestecându în elu cartofi și alte fărimate de bucate. Lapte acru, ori bătutu, nu mai cu mare atențione li-se póte dá purcelor, de-óce produce diaree

durere de pânțe). Dacă însă în
ceastă lapte se mestecă turtă de
leiu. purceii sunt scutiți de diaree.

MULTE ȘI DE TOATE

Universități femeiesci în America.

În America sunt o mulțime de uni-
versități femeiesci. Se începem cu „cole-
giul” femeiesc „Harvard” din New-York,
care e un fel de anexă a celebrei uni-
versități din New-Cambridge, a fostu fon-
dată în 1634 și a crescut, se’nțelege, o
străgă seriă de generații; acum numără
13 eleve și e pusă sub direcțiunea dōm-
ni Agassiz, văduva celebrului naturalist;
alții profesori sunt luați dela univer-
sitate astfel, că fetele pot ajunge cu
alesnire totu așa de învățate, ca și băr-
bații. Odată pe săptămână, elevele se
adunesc la directōra lor, unde iau cē-
lăl și parte la discuțiunilor folositoare, într-o
societate de adevărați învățați.

Universitatea din Bryn Mawr, fonda-
tă în 1884, în apropiere de Filadelfia, nu-
mără 150 eleve interne. După D-na Ben-
son, directōra acestei universități, D-na
Mary Thomas e tipul perfectu al feme-
i vitorului, gata să învețe totu și de-a
ori-ce se pōte, fără să-și iasă din natura
de femeie.

„Colegiul” din Welesey, care e unu
deveratū palatū, avēnd unu parcū imensū,
un lacū pe care se facū preumblări, o
sală de musică, concerte, patinajū, confe-
ranțe, serate, o bibliotecă de 40,000 volu-
muri și totu felulū de reviste. În 20 ani,
săpătatū diferite grade universitare 847
eleve, dintre care 500 profesōre și institu-
tore, vr’o 10—15 doctorese și totu pe atā-
tură diariste. Plata internatului, cu tōte
nepturile cele-lalte, e de 1,700 franci pe
an.

„Colegiul” din Baltimore, deși pusū
sub patronajū religiosū, nu se deosebesce
de locū de cele-lalte.

În scurtū, în Statele-Unite suntū acum
19 universități femeiesci, avēndū 24,851
eleve și 2,209 profesori dintre cari 577
bărbați și 1,648 femei. Instrucțiunea, ce se
dă în aceste universități e multū mai in-
tensă, ca cea din Europa.

Despre studentele americane d-na
Bentzon spune, că suntū nu numai serice,
dēr fōrte atrăgētore, cu moravuri-
le lor simple și libere, îngrijite în ace-
st gradū și de educația morală, ca și de
cea fizică, desbrăcându-și rochiile de doc-
trine spre a face gimnastică.

Elevele au odăile lor, mobilate cu
unul gustū și fantasiă, ér libertatea e așa
de mare în colegiu, în câtū fetele au voiă
să primescă visite, chiar dela bărbați pri-
etenți, până la 10 ore sēra, fără nici o pri-
vighiere. Și cu tōte astea nimeni nu are
să se plângă de ceva, atātū e de mare mo-
ralitatea studentelorū americane.

Caterina II și credința în stafii.

În anulū 1770 plecā la St. Peters-
burg cunosutulū vrăjitorū conte de Ca-
giostro, care dete representațiunilor la curtea
rusescă, zăpăcindū lumea cu aparițiunile
lui de stafii și totu de-odată umplându-și
adranū buzunarele. Atunci împērătēsa Ca-
terina, înțelegēndū în ce constă tōtā arta
înșelătorului, hotărī să-lu atace cu arma
cea mai puternică, cu condeiulū. Ea își
bătū jocū de representațiile șarlatanesce,
scriindū trei comedii: „Înșelătorul”, „Ză-
păcitul” și „Comerciantulū siberianū”.

În curēndū credințele în stafii și apa-
rițiunilor dispărură în urma acestorū comedii.

Pentru fiă-care din aceste comedii
care se reprezentaū cu multū succesū și
înțiriră a-erea teatrului cu 20,000 ruble,
care era recitatū de unū actorū, și în care
se esplicau publicului înșelătoriile lui Ca-
giostro.

Acesta fū în curēndū silitu să-și ia
călpășita și să mērgă în altă parte să în-
șele lumea.

Fenomenū cerescū.
În sēra de Sămbăta trecută, locuitorii
din Amjens (Francia) au fostū emoționați
prin apariția unei cruci albe în jurulū lu-
nei. Acestū fenomenū a fostū de curēndū
ocazia unei comunicări la Academie, pre-
sentată de d-lū Tisserand. Elū e fōrte obic-
nuitū și se produce ori de câte ori lumina
unei trece pritr’unū stratū de zăpeți pu-
ținū abundente, vecine cu suprafața pā-
mētului, și orientate într’unū modū nere-
glatū prin acțiunea greutatei.

Căendarulū sēptēmānei.
NOVEMBRE are 30 zile. BRUMAR

Table with 3 columns: Dilele, Căend. Iul. v., Căend. Gregor. Rows include Dum., Lun., Marți, Mer., Joi, Vin., Sămb.

Bursa de București
din 21 Noevre n. 1894.

Table with 4 columns: Valori, Do- bēnda, Scad. cup., Cu bani gata. Rows include Rentă română perpetuă, Oblig. de Statū, Banca Rom., Banca Națion., etc.

SCOMPTURĪ:

Prețurile cerealeor din piața Brașovū.
Din 23 Novembre st. n. 189

Table with 3 columns: Măsură sau în greutate, Calitatea, Valutau trioa. fl. cr. Rows include 1 H. L., Grâu mijlociu, Grâu mestecatū, etc.

Tērgulū de rimători din Steinbruch.
La 91 Noevre n. 1894
Starea rimătorilorū a fostū de 161,117 capete, la 20 Noevre au intratū. 3522 capete și au eșitū 1159 rămānēndū la 21 Novem. unū numărū de 163,480 capete.

Se notēzā marfa: ungurēcă veche.
grea dela 42.— or. până la 43.— or.
marfă ungurēcă tineră grea dela
43.1/2 or. până la 44.— or., demijlocū dela
44. or. până la 44.1/2 or. ușōră dela
44.— or. până la 44.1/2 or.

Marfă țērānescă grea dela 42.— până
la 43.— or. de mijlocū dela 43.— or.
până la 43.1/2 or. ușōră dela 43.— or.
până la 44.— or.

Marfă sērbēcă, grea dela 42.1/2 or.
până la 43.— or. Transito, mijlociă grea
dela 42.1/2 or. până la 43.— or. transito
ușōră dela 41.1/2 or. până la 42.1/2 or

Porciū îngrāșați de unū anū dela —.
cr. până la — or., îngrāșați cu cucuruzū
dela — or. până la — or. Cântăriți la gară
ou — or. la până — or..

Marfă de România grea dela —.— cr.
până la —.— cr. transito mijlociă grea
dela —.— or. până la —.— cr. însă tran-
sitto ușōră dela —.— cr. până la —.—
cr. transito dtto ușōră grea dela —.—
cr. până la —.— cr. transito mijlociă dela
—.— cr. până la —.— or.

Bursa de mărfuri din Budapesta.
din 21 Nov. n. 1894.

Table with 4 columns: Sēminte, Qualitatea per Hect., Prețul per 100 chilogr. dela, până. Rows include Grâu Bănățenescū, Grâu dela Tisa, etc.

Cursul la bursa din Viena.
Din 23 Novembre 1894.

Table with 3 columns: Sem. de trif., Luțernă ungur. francesă, etc. Rows include Sem. de trif., Luțernă ungur., etc.

Table with 2 columns: Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis, Bonuri rurale ungare, etc. Rows include Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis, Bonuri rurale ungare, etc.

Cursulū pieței Brașovū.
Din 24 Novembre 1894.

Table with 3 columns: Bancnote rom. Cump., Argint român. Cump., etc. Rows include Bancnote rom. Cump., Argint român. Cump., etc.

Cursulū losurilorū private
din 21 Nov. 1894.

Table with 3 columns: comp., vinde., etc. Rows include Basilica, Creditū, Clary 40 fl. m. c., etc.

Proprietarū: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactorū responsabilū: Gregoriu Maiorū.

ORĪ ȘI CE TUSE,

cum și tōte bōlele, catare de ale ca-
nalului de respirație, gătēlēj, plāmāni,
greutate de respirație, Astma, flegmă, tuse
măgārēcă, răgusēlă, gādilitură la gātū,
inceputū de tuberculosă, se potū depārta
mai bine și mai ușōrū cu întrebuițarea
remunitului și după prescripția medicală
preparatū și recomandatū Ceaiu Sfânt.
George pachetū à 50 cr. și prafulū care
apartine ceaiului prafu Sf. George, cutia
à 20 cr. împreună cu prescrierea întrebui-
țării. Succesu se simte după câte-va
zile. Mai puțin de 2 pachete nu se trimet.
La trimitere cu posta 20 cr. mai
multū pentru pachetare și expeditiū.
Tōte comānde suntū a se adresa
directū la St. Georgs-Apotheke, Vien, V/2
Wimmergasse 33.
Sē se trimită prețu înainte cu man-
datū postalū.

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașovū.

Sosirea trenurilor în Brașovū:
1. Dela Pesta la Brașovū:
Trenulū de persōne: 8 ore dimineța.
Trenulū accel.: 2 ore 9 min. după am.
Trenulū mixtū: 10 ore 25 minute sēra.
Tr. exp. Romānū: 5 ore 07 m. dimineța.
2. Dela București la Brașovū:
Trenulū accel.: 2 ore 18 min. după am.
Trenulū mixtū: 7 ore 1 minute sēra.
Trenulū accel.: 10 ore 37 minute sēra.
Tr. expr. Romānū: 10 ore 19 m. sēra.
3. Dela Zērnesci la Brașovū.
Trenulū mixtū: 7 ore 36 min. dimineța.
Trenulū mixtū: 1 oră 44 min. după am.
Trenulū mixtū: 0 ore 00 min. sēra.
4. Dela Ch.-Oșorheiū la Brașovū.
Trenulū mixtū: 8 ore 19 min. dimin.
Trenulū de persōne: 1 oră 51 m. d am.
Trenulū mixtū: 7 ore 20 min. sēra.

Plecarea trenurilor din Braș.
1. Dela Brașovū la Pesta
Trenulū mixtū: 5 ore 8 min. dimineța.
Trenulū accel.: 2 ore 45 min. după am.
Trenulū de persōne: 7 ore 43 min. sēra.
Tr. expr. Romānū: 10 ore 26 min. sēra.
2. Dela Brașovū la București:
Trenulū accel.: 4 ore 59 minute dimin.
Trenulū mixtū: 11 ore înainte de amēdī.
Trenulū accel.: 2 ore 19 min. după am.
Tr. expr. Romānū: 5 ore 14 m. dimin.
3. Dela Brașovū la Zērnesci:
Trenulū mixtū: 8 ore 35 min. dimineța.
" " 4 " 55 m. după am.
Trenulū mixtū: 0 ore 00 min. sēra.
Dela Brașovū la Ch.-Oșorheiū.
Trenulū de persōne: 3 ore 10 după am.
Trenulū mixtū: 8 ore 50 minute dimin.
Trenulū mixtū: 4 ore 50 min. dimin.

5. Verfälschte schwarze Seide. Man verbrenne ein Mästerchen des Stoffes von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide fräufelt sofort zusammen, verläßt bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterläßt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht fräufelt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerfällt sie, die der verfälschten nicht. Die **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich** versendet gern Muster von ihren echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in die Wohnung an Private. — Briefe kosten 10 Kr. und Postkarten 5 Kr. Porto nach der Schweiz.

BUMBACŪ de umplutŭ plapome cu 45 cr. klgr.

și alte calități mai bune, cu prețuri foarte reduse, se capătă la D-nii **Spuderca & Temesvári** Brașov, str. Vămii Nr. 5.

Nr. 12924—1894.

PUBLICAȚIUNE.

Martī în 4 Decembrie a. c. înainte de prânz la 10 ore se va ținea în biroulŭ oficiului orașenesc economicŭ predarea minuendă a furnisărei pietrișului, receriver pentru conservarea șoselelorŭ în suburbii și împrejurimea Brașovului pentru anu 1895, eventualminte pentru anii 1896 și 1897.

Quantitatea pietrișului receriveră pentru anu 1895 reprezintă 2458 de prisme, parte pietriș de riu, parte pietriș lucrat.

Reflectanții au de a așterne ofertulŭ provăduțŭ cu unŭ timbru de 50 cr., cu unŭ vadiu de 5% și cu dechierațiunea, cumcă condițiunile de oferte li suntŭ cunoscute și că se supun lorŭ, celŭ multŭ până Martī în 4 Decembrie a. c. înainte de prânz la 10 ore, la oficiulŭ orașenescŭ economicŭ.

Condițiunile de oferte se află în decursulŭ orelorŭ oficiose la acelaș oficiu spre examinare din partea fie-cărui.

Brașovŭ, 6 Noembrie 1894.
549,1—1. **Magistratulŭ orașenescŭ.**

Nr. 13626—1894.

PUBLICAȚIUNE.

Spre scopulŭ clădirei unei gbiețării și unŭ șopru în cas-sarma din locŭ „Lazaret,” se va ținea la oficiulŭ orașenescŭ economicŭ în **20 Decembrie a. c. o pertractare de oferte.** Planul, preliminarulŭ de spese și condițiunile de arândă se află la acelaș oficiu spre examinare din partea fie-cărui.

Reflectanții au de-așŭ așterne ofertele timbrate și provăduțŭ cu un vadiu de 5% din suma preliminară cu 2511 fl. 27 cr., celŭ multŭ până

în **20 Decembrie a. c. la 10 ore înainte de prânz** la oficiulŭ amintitŭ, la care oră se va ține și pertractarea de oferte.

Brașovŭ, 15 Noembrie 1894.
Magistratulŭ orașenescŭ.
553,1—3

TINCT. NERVI TONICA

Elixir de nerve al prof. Dr. LIEBER.

Veritabilŭ numai cu marca de contravenție crucea cu ancora.

Preparatŭ după prescripție medicală oficios legalisată în farmacia M. Franta, Praga. Acest prepa at este de multŭ ani cunoscutŭ ca unŭ mijlocŭ foarte probat contra slăbiciunei, bătaie de inimă, dureri de spinare, de capŭ, mistuire rea etc. La cerere se dă prospect gratis. — O sticlă 1 fl., 2 fl. și 3 fl. 50 cr. Pentru bolnavi de stomacŭ se recomandă **Picături de stomacŭ Sf. Iacob**, ca lécŭ bunŭ recomandatŭ de medicul. Sticlă 60 cr. și 1 fl. 20 cr.

Hidropica, se vindecă cu **Hydrops-Essenz.** În totŭ stadiulŭ bôlei vindecare sigură și iute. Cură greșită eschisă. Pentru succes se garantéză. Domnilorŭ medicŭ se recomandă întrebuintărea. Pentru deplină însănătoșare este suficientă 1—2 sticle cu 3 florint. Depou principală

Farmacia „SALVATOR” Presburg.

În farmaciile din **Brașovŭ:** Ed. Kugler, Carl Schuster, Victor Roth; **Sibiulŭ:** Wilhelm Moricher, C. J. Molnar; **Cluj:** Székly Miklós și mai în tôte farmaciile.

Dela o liferatiē au remasŭ **2000 bucăți** așa numite:

Pături de cai pentru oficeri.

Aceste se vândŭ cu unŭ **prețŭ foarte iestim** numai cu **2 fl. 60 cr. bucata, părechia 4.80,** (6 părechŭ se trimete și francate.)

Aceste pături suntŭ foarte durabile și căldurōse ca o blană, sure și cafe-nii, circa 195x145 cm. mărimea, așa că acopere tot calulŭ, cu 3 borduri colorate.

Comande scrise corectŭ se efectuează numai dacă se trimete prețulŭ, seu cu rambursă de

Decken-Versandt u. Commissions Waarenhaus WIEN, II. Taborstrasse 44.

Unele din comande ulterioare: administrațiua Prințului Schwarzenberg Turrach, a Rovan primar, Podkraj, Josef Hola Feldbach, Karl Geishofer, Gr.-Steibach, etc. etc.

NB. *Dacă nu convine pături* le se restituie prețul.

ȘCOLA de DANS CHRESTEL's.

Avisŭ de instrucțiune de dans!

Am onōre a aduce la cunoscința on. public, părințilorŭ, tutorilorŭ și institutelorŭ, că voi ține **estimpŭ**

alŭ 2-lea CURSU de DANSŪ

dela 1 Decembrie 1894 până la finea lui Februarie 1895.

În ȘCOLA mea de dans cu totulŭ din nou arangiată din casa Nr. 46 a D-lui Herfurth în Tîrgulŭ Straelorŭ.

Dau și instrucțiuni particulare la copii mai mici de 12 ani, în orele din ȳ.

Anunțuri de elevi se primescŭ în totŭ decursulŭ ȳlei, onorariulŭ potrivitŭ.

Rogându-mē a fi onoratŭ de unŭ mare numēr de amatori, sunt cu tōtă stima

Josif Chertel's
măestru de dansŭ.

Subscriții au onōrea a face cunoscutŭ P. T. publicului că din **17 Noembrie** au luatŭ în arândă **Hotelul „MERCUR”** în Făgărașŭ, strada principală.

Odăi frumoșe și curate, mănăcări și beuturi bune. Serviciu prompt și cu atenție.

Pentru Domnii agenți comerciali prețuri avantajoșe.

Omnibusulŭ Hotelului circulă la tōte trenurile.

Rugându-ne de vizitare câtŭ mai numērōse, suntemŭ

cu tōtă stima:

FRAȚII SCHUL.

546,2—3

Ajutorŭ grabnicŭ și sigurŭ

pentru

SUFERINȚE DE STOMACHU ȘI URMARILE ACESTORA!!

Mijloculŭ celŭ mai bunŭ și eficace pentru menținerea sănătății, curățirea sucilorŭ lorŭ precum și a sângelui și pentru promovarea unei mistuirŭ bune este deja pretutindene cunoscutulŭ și plăcutulŭ

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

Acestŭ balsamŭ preparatŭ cu îngrijire din erburile alpine cele mai bune și tāmăduțōre sē dovedese ca foarte folositorŭ în contra tuturorŭ greutățilorŭ de mistuire cărcel de stomacŭ, lipsa de apetitŭ, rigăelei, congestiunilorŭ, haemorhoidelorŭ etc. etc. În urma eficacității sale a devenitŭ acestŭ balsamŭ acum unŭ singurŭ și doveditŭ **medicamentŭ de casă popularŭ.**

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisori de recunoscință stau la dispozițiã!

FIȚI ATENȚII!!!

Spre a evita înșelătorii, facŭ pe fiecare atențŭ, că fîă-care sticlă cu **Dr. Rosa's Lebens-Balsam**, care singurŭ numai de mine este preparatŭ după receta originală, este învelitŭ în hârtiã grosă albastră, care poartă în lungula ei inscripțiã: **Dr. Rosa's Lebens-Balsam** din farmacia „zum schwarzen Adler”, B. Fragner, Prag, 205—3” în limba germană, boemă, ungarŭ și francezŭ, și cari suntŭ provăduțŭ cu alăturata marcă a fabricii luatŭ sub scutulŭ legalŭ.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam

Veritabilŭ sē pōte procura numai în **Depositulŭ principalŭ alŭ producătorului**

B. Fragner,

Farmacia „zum schwarzen Adler” Prag 205—3.

În Budapeșta: la farmacia I. von Török.

Tōte farmaciile din **Brașovŭ**, precum și tōte farmaciile mai mari din monarhia Austro-ungară au depositŭ din acestŭ balsamŭ de viêtă.

Totŭ de acolo se pōte avea:

Alfia de casă universală de Praga

(Prager Universal-Haussalbe)

unŭ medicamentŭ sigurŭ și prin mii de scrisori de mulțămire recunoscutŭ în **contra tuturorŭ inflamațiunilorŭ, rănilorŭ și umflăturilorŭ.**

Acēsta se întrebuinteză cu succesŭ sigurŭ la inflamațiuni, la stagnațiunea lăptelui și întărirea țitelorŭ cu ocaziunea iutēcării copilului, la abscese, ulcere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturi la unghie, la panariții ŭlceratiuni la degete, la întărituri, umflături, tumōrea glandulelorŭ limfatice, lipume etc. — Tōte inflamațiunile, umflături, întărituri se vindecă în timpulŭ celŭ mai scurtŭ; la casuri însē, unde s'a formatŭ deja puroiu, absorbē buba și o vindecă în timpulŭ celŭ mai scurtŭ fără dureri.

În cutiōre á 25 și 35 cr.

Fiți atenți!

De-ore-ce alfia de casă universală de Praga sē imitēză foarte desŭ, facŭ pe fîă-cine atențŭ, ca singurŭ numai la mine se preparéză după receta originală. Acēsta este numai atuncŭ veritabilă, decă cutiōr-le din me alŭ galbinŭ, în cari se pune, suntŭ înfășurate în hârtiã roșă pe care se află tipărită în 9 limbi esplicațiunea cum sē se întrebuinteze, împachetate și în cartōne vinete, — cari suntŭ provăduțŭ cu marca fabricii de mai susŭ.

Balsamŭ pentru auđŭ.

(Gehör-Balsam)

Celŭ mai probatŭ și prin multe încercări celŭ mai temeinicŭ medicamentŭ pentru vindecarea auđului greu și spre redobândirea auđului perdutŭ. **1 Flacon 1 fl.**

Dintre tōte hârtiile pentru țigaretē este recunoscută de cea mai bună hârtia de țigaretē **veritabilă franțuzescă**

„Le Gloria“

fabricațiunea d-lorŭ

JOSIFŪ BARDOU & FILS în PERPIGNAN—PARIS.

60 medalii de aurŭ, 16 diplome de onōre mari, 20 diplome „Hors Concours“.

„Le Gloria“ este hârtia, care în rineță și bunătate întrece tōte celelalte hârtii de țigaretē ce esistă.

„Le Gloria“ este numai atuncŭ veritabilă, decă fîă-care cãrticică poartă firma **IOSIFU BARDOU & FILS.**

„Le Gloria“ se efectuează cu marginele netede seu crestate (perforate.)

„Le Gloria“ se efectuează și ca **tuburi** și adecă într'o calitate neîntrecută de fină.

„Le Gloria“ este de căpētātŭ în **Brașovŭ** la tōte marchetăniile și bęcăniile en-gros, precum și la fîă care debitantŭ mai bunŭ de tutunŭ.